EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 24.9.2024.
COM(2024) 415 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Regulas (ES) 2017/821 (Konfliktu izrakteņu regulas) darbības un efektivitātes pārskats saskaņā ar Regulas (ES) 2017/821 17. panta 2. punktu

I. IEVADS

Šā ziņojuma mērķis ir iepazīstināt ar Eiropas Komisijas ("Komisija") konstatējumiem par *Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 17. maija Regulas (ES) 2017/821, ar ko paredz piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes pienākumus Savienības importētājiem, kuri importē konfliktu skartu un augsta riska teritoriju izcelsmes alvu, tantalu un volframu, to rūdas un zeltu*[1], ("regula") darbības un efektivitātes pirmo pārskatīšanu. Regula stājās spēkā 2017. gada 8. jūnijā. Tajā paredzētās darbības pienācīgas pārbaudes prasības no 2021. gada 1. janvāra attiecas uz Savienības importētājiem, kuri importē alvu, volframu, tantalu un zeltu (*3TG*). Konkrētāk, ar regulu izveido Savienības piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes sistēmu, lai mazinātu bruņoto grupējumu un drošības spēku iespējas gūt labumu no *3TG* tirdzniecības, novēršot šādu bruņotu grupējumu un drošības spēku finansēšanu resursiem bagātās teritorijās un izvairoties no saistītiem smagiem cilvēktiesību pārkāpumiem. Savienības importētāju pienācīgas pārbaudes pienākumi ir saskaņoti ar ESAO dokumentu "Pienācīgas pārbaudes vadlīnijas attiecībā uz atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām" ("ESAO PP vadlīnijas") un ietver uz risku balstītas pienācīgas pārbaudes piecu posmu programmu, kas izklāstīta ESAO PP vadlīnijās[2]. Regulas mērķis ir nodrošināt pārredzamību un noteiktību attiecībā uz *3TG* Savienības importētāju un kausēšanas un attīrīšanas uzņēmumu piegādes praksi, ko piemēro izrakteņu sagādē no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām (*CAHRA*). Dalībvalstu kompetentās iestādes ir atbildīgas par regulas vienotu īstenošanu un par Savienības importētāju *ex post* atbilstības pārbaužu veikšanu.

Saskaņā ar 17. panta 2. punktu Komisija līdz 2023. gadam un pēc tam reizi trijos gados pārskata regulas darbību un efektivitāti. Konkrēti, pārskatīšanā:

> *"(..) ņem vērā* ***šīs regulas ietekmi uz vietas****, tostarp uz to izrakteņu atbildīgas sagādes veicināšanu un izmaksām, kuri nāk no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām un ietilpst regulas darbības jomā, kā arī* ***šīs regulas ietekmi uz Savienības ekonomikas dalībniekiem****, tostarp MVU, kā arī* ***papildu pasākumus****, kas izklāstīti 2014. gada 5. marta kopīgajā paziņojumā. Komisija* ***pārskata ziņojumu*** *apspriež ar Eiropas Parlamentu un Padomi. Pārskatīšanā iekļauj neatkarīgu novērtējumu par to Savienības lejupējās piegādes ķēdes ekonomikas dalībnieku īpatsvaru, kuru piegādes ķēdē ir alva, tantals, volframs vai zelts un kuri ir ieviesuši pienācīgas pārbaudes sistēmas. Pārskatīšanā novērtē šo* ***pienācīgas pārbaudes sistēmu piemērotību un īstenošanu*** *un Savienības sistēmas ietekmi uz vietas, kā arī* ***papildu obligātu pasākumu nepieciešamību****, lai nodrošinātu kopējā Savienības tirgus daudzkāršojošo iedarbību uz atbildīgu globālo izrakteņu piegādes ķēdi.*"

Papildus 17. pantā skaidri noteiktajām prasībām Komisija ir apzinājusi un pārbaudījusi papildu elementus, kas saistīti ar regulas aptvērumu un darbības jomu un kas var ietekmēt regulas darbību un efektivitāti. Šis ziņojums atbilst šai Komisijai noteiktajai prasībai pārskatīt regulu. Tajā apkopoti pārskata pētījuma konstatējumi un uzsvērtas galvenās prioritārās jomas, kuras Komisija varētu pastāvīgi atbalstīt un, iespējams, sīkāk izvērtēt nākamo pārskatīšanu kontekstā.

[1] OV L 130, 19.5.2017., 1. lpp.
[2] ESAO (2016. g.), *OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas*, 3. izdevums, *OECD Publishing*, Parīze, http://dx.doi.org/10.1787/9789264252479-en.

II. PIRMĀ PĀRSKATĪŠANA – DARBĪBAS JOMA UN METODIKA

Šajā ziņojumā vairākās dimensijās ir analizēta regulas efektivitāte un darbība: 1) ietekme ražotājvalstīs[3], jo īpaši uz tādas būtiskas negatīvas ietekmes riska mazināšanu, kas var būt saistīta ar izrakteņu ieguvi, apstrādi un eksportu no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām; 2) ietekme uz ekonomikas dalībniekiem ES, tajā skaitā uz maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU); 3) tādu papildu pasākumu kā piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes sistēmu atzīšana un ietekme, ko rada indikatīvs un neizsmeļošs *CAHRA* saraksts, kuru sniedz ārējie eksperti, ar kuriem Komisija apspriežas saskaņā ar regulas 14. panta 2. punktu ("*CAHRA* saraksts")[4]; 4) papildu apsvērumi, tajā skaitā par regulas materiālo piemērošanas jomu, importa apjoma robežvērtību nozīmi un savstarpējo saikni ar citām likumdošanas iniciatīvām, kas attiecas uz ieguves nozari.

Šo ziņojumu papildina ārējs pētījums, dalībvalstu kompetento iestāžu ieguldījums, ko tās sniedz gada ziņojumos par regulas īstenošanu[5], kā arī Komisijas apspriešanās ar plašu ieinteresēto personu loku. Ārējā pētījuma konstatējumu pamatā ir jauktas metodes, kas ietver plašu literatūras apskatu, sekundāro datu analīzi, praktisko izpēti uz vietas[6], dokumentāru izpēti un intervijas un darbsemināru ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, tajā skaitā dalībvalstu kompetentajām iestādēm, Eiropas augšupējiem un lejupējiem ekonomikas dalībniekiem, pienācīgās pārbaudes sistēmu īpašniekiem, kalnračiem, vietējiem tirgotājiem, pilsonisko sabiedrību un citām ieinteresētajām personām. Ziņojuma pamatā ir pētījumi, kas aptver laiku līdz 2023. gada pirmajam pusgadam.

III. REGULAS DARBĪBAS UN EFEKTIVITĀTES PĀRSKATĪŠANA

1. Ietekme uz vietas *3TG* ražotājvalstīs

2023. gadā ES importēja *3TG* (kā definēts regulas 1. pielikumā, t. i., gan metālus, gan tos saturošus izrakteņus) par 18,3 miljardiem EUR. Lielāko daļu importa vērtības izteiksmē veidoja zelta rūdas un koncentrāti (71 %), kam sekoja tantals (23 %), alva (5 %) un volframs (1 %).

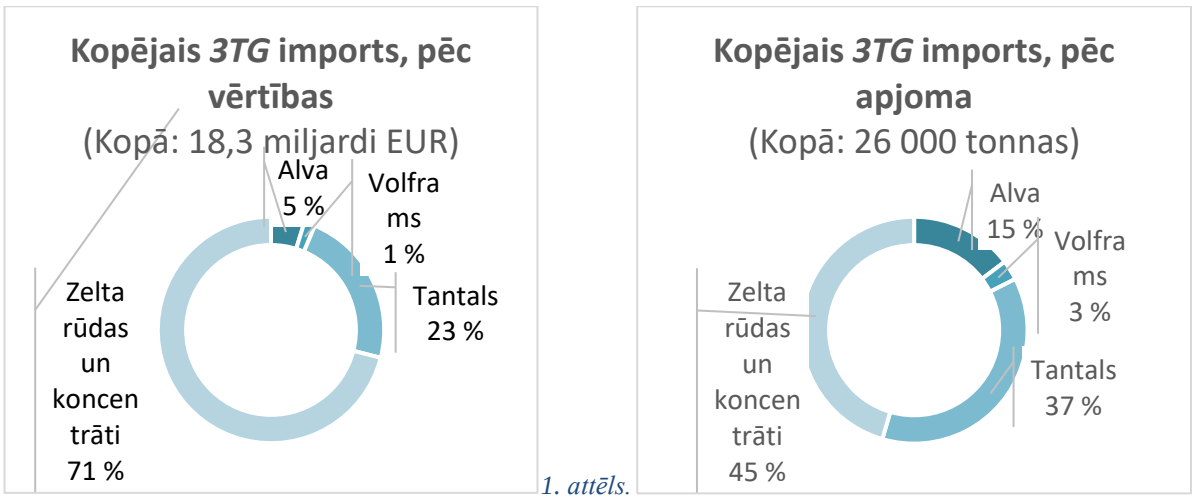
Kopējais importa apjoms bija 26 000 tonnu, no kurām 45 % bija zelta rūdas un koncentrāti, 37 % tantals, 15 % alva un 3 % volframs (ieskaitot izrakteņus, kas satur šos metālus).

[3] Par "ražotājvalstīm" mēs saucam valstis, kurās notiek *3TG* izrakteņu un rūdu ieguve.

[4] *CAHRA* saraksts, ko sagatavojuši ārējie eksperti, un informācija, kas sniegta šim sarakstam veltītajā tīmekļa vietnē, nav uzskatāmi par Eiropas Komisijas vai ES oficiālu atzinumu par to, vai konkrēts reģions vai apgabals ir *CAHRA*, kā definēts Regulas (ES) 2017/821 2. panta f) punktā.

[5] Regulas 17. panta 1. punkts.

[6] Konkrēto gadījumu izpēte uz vietas tika veikta Kolumbijā un Kongo Demokrātiskajā Republikā (KDR). Abas valstis ir iekļautas *CAHRA* sarakstā un ir svarīgi *3TG* tirgus dalībnieki, kas dažādā apmērā aktīvi iegūst katru izrakteni / ražo katru metālu.

1. attēls. ES27 3TG *imports 2023. gadā*

Avots: *ESTAT Comext.*
Piezīme. Pamatojoties uz astoņciparu KN kodiem saskaņā ar regulas 1. pielikumu.

Kā redzams 1. tabulā, tikai neliela daļa no tiešā *3TG* importa ir no valstīm, kuru teritorijas ir iekļautas *CAHRA* sarakstā.

1. tabula. ES 3TG *importa izcelsme 2023. gadā*

Produkta nosaukums	**Kopējais ES imports (tūkst. EUR)**	**Imports no *CAHRA* (tūkst. EUR)**	**Tiešais imports no *CAHRA* (%)**	**Valstis ar reģioniem, kas iekļauti *CAHRA* sarakstā**	**Piecas galvenās izcelsmes valstis, kas nav *CAHRA***
Alva	875 963	12 808	1,46 %	Indija, Kongo Demokrātiskā Republika, Turcija, Afganistāna, Venecuēla, Pakistāna, Ukraina, Zimbabve, Nigērija, Filipīnas, Ēģipte, Kolumbija, Burundi	Šveice, Dienvidāfrika, Apvienotā Karaliste, Ekvadora, Kanāda
Volframs	282 892	2929	1,04 %	Indija, Turcija, Filipīnas, Ēģipte, Ukraina, Pakistāna	Dienvidkoreja, Japāna, Ķīna, ASV, Dienvidāfrika
Tantals	4 136 535	1616	0,04 %	Venecuēla, Indija, Ukraina, Turcija, Filipīnas, Kolumbija, Nigērija, Mozambika	Indonēzija, Brazīlija, Ķīna, Peru, Bolīvija
Zelta rūdas un koncentrāti	12 992 874	628 175	4,83 %	Indija, Kongo Demokrātiskā Republika, Turcija, Afganistāna, Venecuēla, Pakistāna, Ukraina, Zimbabve, Nigērija, Filipīnas, Ēģipte, Kolumbija, Burundi	Ķīna, ASV, Vjetnama, Dienvidkoreja, Kanāda

Avots: *ESTAT Comext*
Piezīme. Pamatojoties uz astoņciparu KN kodiem saskaņā ar regulas 1. pielikumu.

Lai pārskatītu regulas ietekmi uz vietas *3TG* ražotājvalstīs, īpašu uzmanību pievēršot *CAHRA*, Kongo Demokrātiskā Republika (KDR) (Kinšasas un Kindu reģioni) un Kolumbija (Bogotas un Medelinas reģioni) tika izraudzītas padziļinātam novērtējumam uz vietas. Abas valstis

izraudzījās, lai panāktu līdzsvaru starp atbilstību, iespējamību un ģeogrāfisko pārstāvību, vienlaikus nodrošinot visu četru regulas darbības jomā ietilpstošo izrakteņu/metālu iekļaušanu.

Ārējā pētījumā, izmantojot dokumentāru izpēti, papildus tika pētīta ietekme teritorijās, kas iekļautas *CAHRA* sarakstā Āfrikā, Latīņamerikā un Āzijā, konkrēti Burkinafaso, Burundi, Nigērijā, Dienvidsudānā, Venecuēlā, Indijā un Mjanmā. Visbeidzot, dokumentārā izpētē balstītā novērtēšana aptvēra arī svarīgas *3TG* tranzītvalstis, konkrēti Ruandu un Apvienotos Arābu Emirātus (AAE), lai panāktu visaptverošāku izpratni par regulas globālo ietekmi.

Šo konkrēto valstu atlase padziļinātai un dokumentārā izpētē balstītai novērtēšanai netika veikta, salīdzinot tās ar citām valstīm, kurām arī ir sarakstā iekļautas *CAHRA* teritorijas.

a. Izpēte uz vietas **KDR**

Kopš šā jēdziena rašanās pirms vairāk nekā divdesmit gadiem Kongo Demokrātiskajai Republikai ir bijusi centrālā loma attiecībā uz "konfliktu izrakteņiem", ņemot vērā tās lielās *3TG* rezerves un labi dokumentētos riskus, kas saistīti ar bruņotiem konfliktiem un ar tiem saistītiem smagiem cilvēktiesību pārkāpumiem *3TG* piegādes ķēdēs. Visa KDR ir iekļauta *CAHRA* sarakstā[7]. Nerūpnieciskas izrakteņu mazapjoma ieguves (*ASM*) plašā izplatība rada būtiskas problēmas, jo kooperatīvu statuss bieži nav pietiekami oficiāls un tos ietekmē būtiski riski un ļaunprātīgas izmantošanas gadījumi, kas izpaužas kā piespiedu darbs, bruņotu grupējumu īstenota ekspluatācija (kukuļošana, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija) un izrakteņu izcelsmes krāpnieciska sagrozīšana. Šos riskus bieži dēvē par ESAO PP vadlīniju II pielikuma riskiem[8]. Konkrētāk, attiecībā uz nerūpnieciski iegūtu zeltu pašlaik nav liela mēroga izsekojamības programmas, un tāpēc ir grūti veikt augšupējā posma pienācīgu pārbaudi un nodrošināt atbildīgu sertificēta zelta sagādi, kas nonāktu Eiropas tirgū.

2. tabula. 3TG *eksports no KDR 2022. gadā*

Produkta nosaukums	Eksports kopā (tūkst. EUR)	Galvenās importētājvalstis	ES daļa
Alva	19 533	Ķīna, Apvienotie Arābu Emirāti	0 %
Volframs	3162	Apvienotie Arābu Emirāti, Taizeme, Malaizija, Honkonga, ES	3 %
Tantals	38 154	Honkonga, Apvienotie Arābu Emirāti, Ķīna, Taizeme, ES	7 %
Zelta rūdas un koncentrāti	685 084	Dienvidāfrika, Apvienotie Arābu Emirāti, Burundi, Ruanda, Uganda	0 %

Avots: ANO *Comtrade.*
Piezīmes. Pamatojoties uz HS6 kodiem saskaņā ar regulas 1. pielikumu.

Pētījumā tika konstatēta zināma pozitīva ietekme, lai gan tā nav tieši attiecināma uz regulu, proti, bija uzlabojusies informētība par pienācīgas pārbaudes praksi un tā tika plašāk izmantota,

[7] Sk. III iedaļas 3. panta b. punktu.
[8] II pielikumā minētie riski ir definēti ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīnijās un atzīti par "nopietnas negatīvas ietekmes [riskiem], kas var būt saistīti ar no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām nākošu izrakteņu ieguvi, tirdzniecību, darbību veikšanu ar tiem un to eksportu". II pielikumā ir iekļauti šādi pārkāpumi: jebkāda veida spīdzināšana, cietsirdīga, necilvēcīga un cieņu pazemojoša rīcība; jebkāda veida piespiedu vai obligāts darbs, bērnu darba ļaunākās formas; citi smagi cilvēktiesību pārkāpumi un ļaunprātīga izmantošana, piemēram, plaši izplatīta seksuāla vardarbība; kara noziegumi vai citi smagi starptautisko humanitāro tiesību pārkāpumi, noziegumi pret cilvēci vai genocīds.

kas attiecas arī uz ESAO PP vadlīnijām, kuras ir regulas pamatā. Tomēr uz vietas veiktās izpētes rezultāti arī liecina, ka KDR kopumā ir maza konkrētā informētība par regulu, kā rezultātā trūkst pierādāmas tiešas ietekmes. Tomēr zināšanas par ESAO piecu posmu programmu, uz ko regula balstās, ir daudz plašākas. Intervētās ieinteresētās personas bija informētas par pienācīgas pārbaudes prasībām, kas noteiktas ESAO PP vadlīnijās, un par nepieciešamību ievērot ASV Doda-Franka aktu[9] (DFA), kurā īpaša uzmanība pievērsta KDR un kaimiņvalstīm.

b. Izpēte uz vietas **Kolumbijā**

Kolumbija ir ESAO locekle kopš 2020. gada[10]. Šajā valstī tiek iegūts ievērojams daudzums zelta, kam ir konstatēta saistība ar II pielikumā minētajiem riskiem, piemēram, zelta ieguve nevalstisko bruņoto grupējumu finansēšanai, narkotiku tirdzniecība un nelikumīga kalnrūpniecība[11]. *CAHRA* sarakstā ir iekļauti šādi Kolumbijas *departamentos*: *Antioquia, Arauca, Bolívar, Cauca, Nariño, Norte de Santander* un *Valle del Cauca*. Kolumbija 2022. gada jūlijā pieņēma Likumu Nr. 2250, kas nodrošina iekšzemes regulatīvo pamatu pienācīgai pārbaudei attiecībā uz *3TG* (kā arī sudrabu un platīnu). Turklāt Kolumbijas valdība īsteno vairākas iniciatīvas, kas atspoguļo ESAO PP vadlīniju un līdz ar to arī regulas dažādo aspektu mērķus pat tad, ja šīs iniciatīvas nav nepārprotami un konsekventi formulētas kā pienācīgas pārbaudes. Viens no šādiem piemēriem ir *ASM* oficiāla noformēšana, jo *ASM* kalnrūpniecības kopienām ir īpaši liela II pielikumā minēto risku iespēja. Ārējā pētījumā papildus tika uzsvērti tādu grupu kā Atbildīgas kalnrūpniecības alianses (*ARM*) un Šveices Labāka zelta iniciatīvas centieni veicināt atbildīgu sagādi Kolumbijas *ASM* zelta nozarē.

Ieinteresētās personas, ar kurām apspriedās Kolumbijā, norādīja, ka nav iespējams noteikt ar regulu tieši saistītās izmaksas, jo Kolumbijas tiešā eksporta apjoms uz ES ir neliels[12].

3. tabula. 3TG *eksports no Kolumbijas 2022. gadā*

Produkta nosaukums	Eksports kopā (tūkst. EUR)	Galvenās importētājvalstis	ES daļa
Alva*	3621	Ķīna, Trinidāda un Tobāgo, Ekvadora	0 %
Volframs^	25	Peru, Ekvadora, Meksika	0 %
Volframs un alvas oksīdi un hidroksīdi	87	ES, Panama	93 %
Tantals	5	Argentīna	0 %
Zelta rūdas un koncentrāti	2 976 472	ASV, ES, brīvās zonas, Indija, Apvienotie Arābu Emirāti	16 %

Avots: ANO *Comtrade*.
Piezīmes. Pamatojoties uz HS6 kodiem saskaņā ar regulas 1. pielikumu.
* Izņemot alvas oksīdus un hidroksīdus (KN 2825 90 85).
^ Izņemot volframa oksīdus un hidroksīdus (KN 2825 90 40).

[9] ASV 2010. gada Doda-Franka Volstrītas reformas un patērētāju aizsardzības akta 1502. pantā noteikts, ka ASV biržā kotētiem uzņēmumiem ir jāatklāj, vai tie izmanto *3TG* un vai šo izrakteņu izcelsme ir KDR vai tās kaimiņvalstī.
[10] ESAO, Kolumbija.
[11] Frédéric Massé & Philippe Le Billon (2017), *Gold mining in Colombia, post- war crime and the peace agreement with the FARC, Third World Thematics.*
[12] Intervija ar pilsoniskās sabiedrības zelta ekspertu, 2023. gada 24. aprīlis.

Uz vietas veiktā darba rezultāti arī liecina, ka Kolumbijā kopumā ir maza konkrētā informētība par regulu, kā rezultātā trūkst nosakāmas tiešas ietekmes. Tomēr intervētās ieinteresētās personas zināja par ESAO PP vadlīnijām – tas ir iepriecinoši, ņemot vērā, ka viens no regulas galvenajiem mērķiem ir nodrošināt, ka Savienības *3TG* importētāji veic pienācīgu pārbaudi veidā, kas atbilst ESAO PP vadlīnijām. Piegādes ķēdes izsekojamības jēdzienu īpaši plaši izmanto ekonomikas dalībnieki, kas darbojas Kolumbijas zelta nozarē, un publiskās iestādes.

c. Dokumentāra gadījumu izpēte

Ārējā pētījumā, kas atbalstīja Komisijas veikto pārskatīšanu, attiecībā uz valstīm, kuras izraudzītas dokumentārai izpētei, tika minētas tālāk aprakstītās problēmas.

Burkinafaso II pielikuma riski, kas konstatēti zelta nozarē, ietver kukuļošanu, krāpniecisku informācijas sagrozīšanu, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un nodokļu nemaksāšanu, tiešu vai netiešu atbalstu nevalstiskiem bruņotiem grupējumiem un valsts drošības spēku iesaisti. *CAHRA* sarakstā ir iekļauti astoņi valsts reģioni. Intervijās, kas saistībā ar šo pētījumu veiktas ar galvenajām ieinteresētajām personām Burkinafaso, atklājās, ka informētība par regulas pastāvēšanu ir ierobežota. Attiecībā uz atbildīgas sagādes prioritātēm lielākā daļa aptaujāto galveno uzmanību pievērsa jautājumam par dzīvsudraba piesārņojumu, kas saistīts ar zelta ieguvi. Veiktās intervijas liecina, ka būtu vajadzīga plašāka informēšana par regulu nolūkā palielināt informētību par tās mērķi un darbību. ES delegācija Vagadugu atbalsta nerūpniecisko zelta ieguvi, tajā skaitā saistībā ar projektu "Pamati mieram".

Burundi ir iekļauta *CAHRA* sarakstā. Tās kalnrūpniecības nozares oficiālo statusu un likumību negatīvi ietekmēja 2019. gada aizliegums privātiem tirgotājiem eksportēt zeltu, kas, iespējams, ir veicinājis nelikumīga zelta eksporta pieaugumu. Saskaņā ar aptaujāto ieinteresēto personu sniegto informāciju pašlaik valstī darbojas tikai daži,galvenokārt Ķīnas un Krievijas izcelsmes ārvalstu uzņēmumi, un neviens no tiem neveic tiešu eksportu uz ES. Turklāt ieguves datu pieejamība ir ļoti ierobežota. Pētījumā netika konstatēti pierādījumi par jebkādu regulas tiešu ietekmi uz vietas.

CAHRA sarakstā ir iekļauti seši **Nigērijas** federālie štati. Nigērijas kalnrūpniecības nozare pašlaik ir sākotnējās attīstības posmā, un tai raksturīga salīdzinoši ierobežota *3TG* izrakteņu, izņemot tantalu, ieguve. Proti, Nigērijā iegūst aptuveni 13 % no pasaules tantala ieguves apjoma[13]. Tomēr nelikumīga zelta ieguve un kontrabanda ir II pielikuma riski, kas īpaši raksturīgi valsts ziemeļrietumu reģionos (Zamfaras štatā). Kalnrūpniecības nozare līdz šim nav bijusi viena no prioritārajām nozarēm ES partnerībā ar Nigēriju, un līdz ar to šajā valstī nav notikusi tieša mijiedarbība, pamatojoties uz regulu. Tomēr netieši, izmantojot ES atbalstu integrētajai valsts finanšu sistēmai (*INFF*) un ar to saistītajam darbam ar fiskālā federālisma jautājumiem, tiek sniegts atbalsts noturīgas izrakteņu ieguves nozares satvara izstrādei (ieskaitot nozares formalizēšanu un ieņēmumu reformu).

[13] *EITI* (2022. g.), *Mission critical:Strengthening governance of mineral value chains for the energy transition*, https://eiti.org/documents/mission-critical, 99. lpp.

Ruandas primāri iegūtie dabas resursi ir *3TG* un dārgakmeņi[14]. *3T* iegulu josla, kas stiepjas no KDR austrumu daļas caur Ruandu un Burundi, nodrošina 51 % no pasaules tantala ieguves daudzuma, un saskaņā ar Ruandas statistikas datiem Ruanda nodrošina 28 % no pasaules ražošanas apjoma, galvenokārt koncentrātu veidā[15]. Lai gan neviens Ruandas reģions nav iekļauts *CAHRA* sarakstā, šī valsts ir svarīga *3TG* ieguves un tranzīta sakarā, un saskaņā ar starptautiskiem avotiem zināms šo izrakteņu apjoms, iespējams, ir kontrabandas ceļā ievests no KDR[16]. ES pašlaik atbalsta atbildīgu sagādi, starptautisko sociālo un vides aizsardzības standartu īstenošanu un ilgtspējīgas attīstības mērķu sekmēšanu Ruandā, īstenojot projektu "Kalnrūpniecības nozares ilgtspējīga attīstība Ruandā"[17]. Papildus šim projektam Ruandā nevarēja konstatēt ietekmi, ko varētu tieši saistīt ar regulu. Tomēr pēdējo desmit gadu laikā Ruandas valdība ir īstenojusi vairākas likumdošanas iniciatīvas un apstiprinājusi pienācīgas pārbaudes sistēmas nozarēs, lai mazinātu negatīvo risku, kas saistīts ar kalnrūpniecības ģeoloģiskās izpētes un apstrādes darbībām. Šādi pasākumi atspoguļo plašākus centienus veicināt pienācīgās pārbaudes (kuru daļa ir regula) šajā valstī.

CAHRA sarakstā ir iekļauti astoņi **Dienvidsudānas** reģioni. Valstī veiktās intervijas liecināja, ka zelta ieguves nozarē ir plaši izplatīta nelikumīga ieguve, ko galvenokārt veic nereģistrēti nerūpnieciski kalnrači. Turklāt ir ievērojams pārredzamības trūkums attiecībā uz šajā nozarē darbojošos uzņēmumu īpašniekiem. Attiecībā uz regulu līdz šim valstī nav konstatēti projekti par atbildīgu sagādi vai konfliktu izrakteņiem. Turklāt daudzas aptaujātās ieinteresētās personas apgalvoja, ka nešķiet, ka pienācīga pārbaude un atbildīga sagāde zelta ieguves nozarē būtu viena no valdības prioritātēm.

Venecuēlā pastāv daudzi riski, kas saistīti ar zelta ieguvi, un visa valsts ir iekļauta *CAHRA* sarakstā. Turklāt oficiālās statistikas trūkums nozīmē, ka šajā nozarē ir augsts nepārredzamības līmenis[18]. Saskaņā ar aptaujātajiem avotiem liela daļa Venecuēlas zelta, visticamāk, tiek nelikumīgi ievesta tādās kaimiņvalstīs kā Kolumbija, Brazīlija, Surinama un Gajāna. Papildus ārējam pētījumam netika konstatēti citi pētījumi, kuros būtu novērtēta regulas ietekme Venecuēlā. Pētījuma ietvaros neizdevās konstatēt kādus valdības centienus ieviest pienācīgas pārbaudes pasākumus vai juridiskas izmaiņas ieguves kodeksā regulas ietekmē. Akadēmiskās aprindas un pētnieki ir zināmā mērā informēti par regulu, taču pilsoniskās sabiedrības organizācijas, kā arī kalnrūpniecības eksperti, ar kuriem pētījuma veicēji sazinājās, nebija par to informēti[19]. Līdz ar to nav bijis iespējams novērtēt vietēju ietekmi, kas būtu tieši attiecināma uz regulu.

Indija ir otrs lielākais zelta patērētājs (pēc Ķīnas), kuras patēriņš 2022. gadā sasniedza 774 tonnas. Nepietiekama iekšzemes piedāvājuma dēļ pieprasījumu galvenokārt apmierina imports, kas bieži tiek veikts caur AAE un rada risku (sīkāku informāciju par bažām saistībā ar

[14] Lielākās alvas iegulas ir konstatētas Rutongo, Mušā un Ntungā. Tantala iegulas galvenokārt atrodas Rutsiro, Muhangā, Kamoni u. c. (*RMB* ģeoloģiskās kolekcijas dati). Volframs ir atrodams Njakabingo, Gifurvē un Bugaramā. Zeltu galvenokārt iegūst Ruandas ziemeļu un rietumu provincēs, Mijovē, Njungvē un Birambo. (*Mining Africa* dati, https://www.rmb.gov.rw/index.php?eID=dumpFile&t=f&f=68168&token=bca415628ca0d601bb28468f283b98d21a6986c1).

[15] Barreto et al., *Economic Contributions of Artisanal and Small-Scale Mining in Rwanda: Tin, Tantalum and Tungsten.*

[16] ANO Drošības padome, Ekspertu grupas vidusposma ziņojums, kas iesniegts saskaņā ar Rezolūcijas 2688 (2023) 6. punktu, S/2023/990.

[17] Eiropas Savienības delegācija Ruandā, "*EU and Germany Join Forces to Boost Rwanda's Mining Sector*", 2023. gada 30. jūnijs.

[18] *Wilson Center, Exploiting Venezuela's Uncertain Future*. ESAO, *Gold Flows from Venezuela*.

[19] Intervijas notika attiecīgi 2023. gada 30. martā un 2023. gada 5. aprīlī.

AAE atbildīgu sagādi sk. tālāk). 2022.–2023. gadā vietēji iegūtais zelts nodrošināja aptuveni 1,5 % no zelta piedāvājuma, savukārt reciklēšana – aptuveni 14 %[20]. Indijas zelta nozarē visbiežāk identificētais risks ir kontrabanda, kas saistīta ar valdības nodokļu un nodevu nemaksāšanu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. Divi štati – Čhatīsgarha un Džammu un Kašmīra – ir iekļauti *CAHRA* sarakstā. Ārējā pētījuma konstatējumi liecina, ka Indijā ir noteiktas zināšanas par regulu, jo īpaši dažās organizācijās, kas darbojas šajā valstī, piemēram, Pasaules Zelta padomē, Dārgakmeņu un juvelierizstrādājumu eksporta veicināšanas padomē, Indijas zelta stieņu un juvelierizstrādājumu asociācijā.

Mjanmā alvas ražošanas nozari pilnībā kontrolē huntas augstākās amatpersonas, kas sarežģī jebkādu ražošanas un tirdzniecības novērtēšanu. 2021. gadā aplēses liecināja, ka ražošanas apjoms ir aptuveni 29 000 tonnu gadā, un rezervju apjoms ir vairāk nekā 700 000 tonnu. Tādējādi Mjanma ir ceturtā lielākā alvas ražotāja, kurā atrodas trešās lielākās pasaules alvas rezerves[21]. Lielākā daļa šīs valsts produkcijas nonāk Ķīnas attīrīšanas uzņēmumos. Starptautiskā alvas asociācija ir atzinusi Ķīnā bāzēto uzņēmumu *Yunnan Tin Company* par vienu no lielākajiem Mjanmas alvas saņēmējiem. 15 no kopumā 21 Mjanmas administratīvās teritorijas ir iekļautas *CAHRA* sarakstā. Ārējā pētījuma konstatējumi liecina, ka Mjanmā ir ļoti mazas zināšanas par regulu, un uz vietas nebija iespējams apstiprināt nekādu ietekmi, kas būtu tieši saistīta ar regulu. Lielākā daļa aptaujāto Mjanmā koncentrējās uz politiskās nestabilitātes un vardarbības problēmu un tieši neminēja pienācīgas pārbaudes prasības.

AAE neiegūst nevienu no izrakteņiem, uz kuriem attiecas regula, tomēr šai valstij ir viena no galvenajām vietām zelta tirdzniecībā un pārstrādē. 40 gadu laikā tā no valsts, kas nebija 100 lielāko zelta importētājvalstu skaitā, ir kļuvusi par valsti, kas pašlaik ir lielāko importētāju desmitniekā, īpaši pieaugot importam no Āfrikas[22]. Dažas intervētās ieinteresētās personas apgalvo, ka ir ļoti sarežģīti piekļūt jebkādai informācijai par AAE zelta tirdzniecību. Pastāv plaši izplatītas bažas par to, ka prasības attiecībā uz atbildīgu sagādi šķiet vājas, neraugoties uz neseno attiecīgo iniciatīvu skaita lielo pieaugumu. AAE Ekonomikas ministrija ir paziņojusi, ka 2024. gada janvārī stāsies spēkā jauni noteikumi par pienācīgu pārbaudi, kas attiecas uz zelta nozari un ir saskaņoti ar ESAO noteikumiem. Lai gan ietekmi, kas tieši attiecināma uz regulu, AAE nevarēja noteikt un valsts nav iekļauta *CAHRA* sarakstā, AAE ir nozīmīga loma kā tranzīta mezglam, jo īpaši attiecībā uz zeltu. Tāpēc tā ir būtiska regulas darbībai un efektivitātei, kā arī svarīga pienācīgas pārbaudes veikšanai nozarē kopumā.

d. Secinājumi un ieteikumi

Ar regulu piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes pienākumi tiek ieviesti tikai Savienības *3TG* importētājiem, un tādējādi tai nav tiešas juridiskas ietekmes uz subjektiem un procesiem trešās valstīs. Ņemot to vērā, ES regulas ietekmi un izmaksas trešās valstīs ir grūti nošķirt no ietekmes un izmaksām, kas izriet no plašākiem globāliem centieniem veicināt pienācīgas pārbaudes izrakteņu piegādes ķēdēs. Tomēr ir iepriecinoši, ka vairākumā novērtēto trešo valstu daudzi *3TG* nozares dalībnieki īsteno noteiktus centienus veikt ar ESAO pieeju saskaņotu pienācīgu pārbaudi, kas atbilst regulas mērķiem. Regulas prasības ir ietvertas šajā pienācīgas pārbaudes

[20] Indijas Zelta politikas centra "Astotais gada ziņojums par 2022.–2023. gadu", 26.
[21] Nicholas Gardiner et al., *Tin mining in Myanmar: Production and potential*, *Resources Policy*, 2015. gada decembris.
[22] *Carnegie Endowment for International Peace,* https://carnegie-production-assets.s3.amazonaws.com/static/files/PageVittori_DubaiCorruption_final.pdf, 2020. gada 7. jūlijs.

un atbildīgas darījumdarbības pasākumu plašākā ekosistēmā, un tādējādi tās var uzskatīt par vienu no instrumentiem, kas veicina pienācīgu pārbaužu uzlabošanu *3TG* piegādes ķēdēs.

Pētījumā tika apzināts potenciāls uzlabot regulas ietekmi, palielinot ES iesaisti *3TG* ražotājvalstīs un tranzītvalstīs. Regulas efektivitāti un darbību varētu vēl vairāk uzlabot, palielinot informētību, sākot ar ES delegāciju informatīvo darbu valstīs, kurās ir *CAHRA* sarakstā iekļautas teritorijas. Vietējās ieinteresēto personu grupās bija liela interese par regulu un atsaucība saistībā ar to. Tāpēc ieinteresēto personu, kas piedalās *3TG* ražošanā un tirdzniecībā valstīs ar *CAHRA*, turpmāka iesaiste, kur tas ir iespējams, dod nozīmīgu iespēju palielināt regulas ietekmi.

2. Ietekme uz ES ekonomikas dalībniekiem

a. ES ekonomikas dalībnieku, tajā skaitā lejupējo ekonomikas dalībnieku, veiktas pienācīgas pārbaudes

Novērtējums liecina, ka, stājoties spēkā regulai, Savienības importētājiem un lejupējiem dalībniekiem bija atšķirīgs informētības līmenis par pienācīgu pārbaudi atkarībā no to lomas *3TG* piegādes ķēdē un uzņēmuma lieluma. Iesaistīšanās *3TG* starptautiskajā tirdzniecībā, uz ko kopš 2010. gada attiecas ASV DFA, būtiski ietekmēja uzņēmumu informētību par pienācīgas pārbaudes principiem un to īstenošanu.

Daudzi Savienības importētāji, kuri ar regulas starpniecību tika pirmoreiz iepazīstināti ar pienācīgu pārbaudi, saņēma informāciju par saviem pienākumiem, sazinoties ar dalībvalstu kompetentajām iestādēm. Tas, ka, pateicoties saziņai ar šīm iestādēm, uzņēmumi ir pakāpeniski uzlabojuši savu pienācīgas pārbaudes pienākumu īstenošanu atbilstoši regulai, ir pozitīvs rezultāts, uz ko norādīts pētījumā. Dalībvalstu kompetentās iestādes uzsver, ka ir jāturpina uzlabot informētība par regulas detalizētām prasībām attiecībā uz dalībniekiem. Lai gan daži MVU ir ziņojuši, ka saskaras ar grūtībām nodrošināt ārējas pārbaudes, ko veic trešās personas, lielākā daļa Savienības importētāju, ar kuriem notika apspriešanās un kuri ir regulas noteikto pienācīgas pārbaudes prasību darbības jomā, izmanto piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes sistēmas. Tas liek domāt, ka šādu prasībām atbilstošu sistēmu iespējama atzīšana no Komisijas puses veicinātu importētāju atbilstību attiecīgajām prasībām un veidotu daudzu uzņēmumu pieredzi saistībā ar regulu (sīkāku informāciju sk. 3. iedaļā "Papildu pasākumi").

ES ekonomikas dalībnieku veiktu pienācīgu pārbaužu un atbilstības līmenis dažādās dalībvalstīs atšķiras. Galvenie ziņotie trūkumi ir saistīti ar informācijas trūkumu par pārvaldības sistēmas pienākumiem un riska pārvaldības pienākumiem, nepilnīgiem revīzijas ziņojumiem, informācijas atklāšanas un ziņošanas pienākumu nepildīšanu un neatbilstību starp paziņotajiem importa apjomiem un muitas datiem. Vēl viena svarīga problēma ir vispārējs kvalificētu revidentu trūkums visā ES un tādu revīziju trūkums, kas atbilst attiecīgajām regulas prasībām. Aptaujāto personu viedokļi par atbilstības nodrošināšanas izmaksām ievērojami atšķiras. No vienas puses, pienācīga pārbaude aizvien lielākā mērā kļūst par normu metālu un izrakteņu nozarē, un regula ir saskaņota ar daudzām standarta uzņēmējdarbības praksēm. No otras puses, uzņēmumi skaidroja, ka administratīvais slogs un atbilstības revīzijas izmaksas varētu būt diezgan ievērojamas, jo īpaši MVU. Tika lēsts, ka revīzijas izmaksas ir no 8000 līdz 10 000 EUR, kas ir ievērojama summa MVU. Vienlaikus uzņēmumi (un dalībvalstu

kompetentās iestādes, sk. turpmāk) ierosināja, ka sistēmu iespējamā atzīšana un ES atzīto atbildīgo kausēšanas uzņēmumu saraksts varētu ievērojami samazināt šīs izmaksas.

Lai gan regulā pienācīgas pārbaudes pienākumi ir noteikti tikai tiem Savienības importētājiem, kuri importē pašus metālus un izrakteņus, ir norādes par to, ka arī ekonomikas dalībnieki vērtības ķēžu lejupējos posmos plašāk īsteno savus pienācīgas pārbaudes centienus. Lai novērtētu, kā lejupējos uzņēmumos tiek īstenotas pienācīgas pārbaudes, Komisija gatavo brīvprātīgu tiešsaistes rīku lejupējiem uzņēmumiem, kas paredzēts informācijas publicēšanai par to pienācīgas pārbaudes praksi, proti, Izrakteņu atbildīgas ieguves informācijas sistēmu *ReMIS*, kuras darbību paredzēts uzsākt 2024. gada otrajā pusē (sk. 3. iedaļu "Papildu pasākumi").

b. Regulas izpildes panākšana no dalībvalstu kompetento iestāžu puses

Saskaņā ar regulu dalībvalstu kompetentās iestādes veic "atbilstīgas *ex post* atbilstības pārbaudes" attiecībā uz ekonomikas dalībniekiem. Šīs pārskatīšanas vajadzībām veiktā analīze liecina, ka dalībvalstu kompetentajām iestādēm ir atšķirīgas spējas, piešķirtie resursi un īpašās zināšanas par izejvielām, rūpnieciskajiem procesiem un revīziju. Tā rezultātā tām ir atšķirīga spēja veikt *ex post* pārbaudes un to pēcpārbaudes. Kopumā jānorāda, ka ir veikta vien pirmā ikgadējo *ex post* atbilstības pārbaužu kārta, un pēc tās dalībvalstu kompetento iestāžu konstatējumi ir ierobežoti. Vairākas dalībvalstis norādīja, ka ir vajadzīgs vairāk laika, lai gūtu izpratni par importa modeļiem un iespējamo izvairīšanos no prasību izpildes un gūtu skaidrāku priekšstatu, pamatojoties uz attiecīgiem datiem.

Saskaņā ar regulas 17. panta 1. punktu dalībvalstis katru gadu līdz 30. jūnijam iesniedz Komisijai ziņojumu par regulas īstenošanu. Tāpēc jaunākie konstatējumi no dalībvalstu kompetento iestāžu ziņojumiem, kas iekļauti šajā pārskatīšanā, ir datēti ar 2023. gada 30. jūniju un attiecas uz 2022. gadā veiktajām pārbaudēm. Ir svarīgi norādīt, ka ir veikta vien pirmā ikgadējo *ex post* atbilstības pārbaužu kārta, un pēc tās dalībvalstu kompetento iestāžu konstatējumi ir ierobežoti.

Informācija, kas Komisijai iesniegta dalībvalstu kompetento iestāžu gada īstenošanas ziņojumos, apstiprina, ka 2021. gadā tās sāka informēt dalībniekus, rīkot izpratnes uzlabošanas sesijas un gatavoties *ex post* pārbaudēm. Pieaugošs skaits dalībvalstu kompetento iestāžu 2022. gadā sāka veikt *ex post* atbilstības pārbaudes, no kurām daudzas bija plānots pabeigt 2023. gadā. Kopumā Komisija 2023. gada 30. jūnijā bija saņēmusi īstenošanas ziņojumus no 22 dalībvalstīm (no 27).

12 no 22 dalībvalstīm jau bija plānojušas vai sākušas veikt *ex post* pārbaudes: Austrija, Beļģija, Bulgārija, Čehija, Dānija, Francija (izmēģinājuma pārbaudes), Kipra, Luksemburga, Malta, Somija, Spānija un Vācija. Polijā *ex post* pārbaudes vēl nebija uzsāktas, jo to tiesiskais pamats Polijas valsts tiesību aktos vēl nebija noteikts[23]. Portugāle paziņoja, ka tā sāks *ex post* pārbaudes 2023. gada otrajā pusē. *Ex post* pārbaudes citās dalībvalstīs netika veiktas, jo nebija konstatēts neviens importētājs, kas pārsniegtu regulā noteiktās importa apjoma robežvērtības.

[23] Polijas valdība 2024. gada 12. martā pieņēma tiesību aktu par regulas īstenošanas kārtību.

Pamatojoties uz to dalībvalstu norādītajiem muitas datiem, kas sniedz informāciju, 2022. gadā bija 8286 identificēti Savienības importētāji, kas importē *3TG* izrakteņus un metālus, no kuriem 477 (6 %) importēja tādu daudzumu, kas atbilst gada apjoma robežvērtībām vai tās pārsniedz. Ir noteiktas robežvērtības, lai nodrošinātu, ka aptvertais imports atbilst vismaz 95 % no kopējā ES importētā *3TG* apjoma (sk. III iedaļas 4. panta b. apakšpunktu). Starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības attiecībā uz to importētāju skaitu, kuri ir regulas darbības jomā.

Konstatējumi apstiprina, ka atbilstības līmenis ir ļoti atšķirīgs, un dažas dalībvalstis nav ziņojušas par pārliecinošiem *ex post* atbilstības pārbaužu konstatējumiem vairāku iemeslu dēļ, tajā skaitā norādot, ka to iekšējās revīzijas sistēmas izveide vai kompetentās iestādes norīkošanas process vēl nav pabeigts vai ka tās tikai nesen no saviem muitas dienestiem ir saņēmušas attiecīgos muitas datus.

Attiecībā uz dalībvalstu kompetento iestāžu veikto īstenošanu gan ārējais pētījums, gan šo iestāžu gada īstenošanas ziņojumi liecina par vairākām problēmām. Dalībvalstis ziņoja, ka lielākā daļa Savienības importētāju, uz kuriem attiecas regulā paredzētās pienācīgas pārbaudes prasības, izmanto tādas piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes sistēmas, kas var veicināt to atbilstību regulas prasībām. Tomēr šis veicinošais elements vēl nav piemērojams, jo Komisija līdz šim vēl nav atzinusi nevienu sistēmu (sk. III iedaļas 3. punkta a. apakšpunktu) Vēl viena problēma, ko jo īpaši izceļ mazākas dalībvalstis, ir to kompetento iestāžu spēju un resursu trūkums, lai panāktu regulas izpildi. Dalībvalstu kompetentās iestādes ir paudušas atbalstu turpmākai paraugprakses apmaiņai un savstarpējai koordinācijai. Dalībvalstu kompetentās iestādes ir arī uzsvērušas vairākus riskus, kas saistīti ar zelta importu Savienībā (sk. III iedaļas 4. punkta e. apakšpunktu), kā arī izsekojamības problēmas, ko rada materiāli reciklētā formā vai gatavie ražojumi, kuri pašlaik nav regulas darbības jomā, jo īpaši zelta nozarē, kur reciklēšana var būt saistīta ar "konfliktu izrakteņiem".

Dalībvalstis saglabā atbildību par regulas vienotu īstenošanu saskaņā ar 10. panta 3. punktu. Lai atvieglotu informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm un atbalstītu regulas vienotu īstenošanu, Komisija ir ieviesusi attiecīgus instrumentus, konkrētāk, ekspertu grupas ceturkšņa sanāksmes par atbildīgu alvas, tantala, volframa un zelta sagādi (*3TG* ekspertu grupas sanāksmes), kā arī notiekošo darbu, lai izveidotu platformu drošai attiecīgo muitas datu apmaiņai starp dalībvalstīm (atbildīgas izrakteņu ieguves uzraudzības sistēma). Ārējās pārskatīšanas pētījumā *3TG* ekspertu grupa tika atzīta par efektīvu platformu, kurā dalībvalstu kompetentās iestādes un Komisija var tikties, apmainīties ar informāciju un palielināt izpildes panākšanas konverģenci.

Notiekošais darbs pie muitas datu apmaiņas platformas izstrādes, kas pašlaik ir izmēģinājuma posmā, var sekmēt dalībvalstu veikto apmaiņu, kuras mērķis ir uzraudzīt un novērst praksi, kad Savienības importētāji izvairās no prasību ievērošanas. Konkrētāk, platforma ļaus dalībvalstīm dalīties ar importējošā uzņēmuma muitas informāciju saistībā ar regulas darbības jomā iekļautiem izrakteņiem un metāliem un iepazīties ar to , lai līdz minimumam samazinātu risku, ka importētāji sadala sūtījumus un importē caur dažādām dalībvalstīm, lai nepārsniegtu regulā noteiktās piemērojamās importa apjoma robežvērtības.

3. Regulas papildu pasākumi

Šajā iedaļā ir aplūkota to dažādo instrumentu darbība un efektivitāte, kas sekmē regulas īstenošanu. Šie instrumenti ir uzskaitīti turpmākajā tabulā.

4. tabula. Pārskats par regulas īstenošanas atbalsta instrumentiem

Īstenošanas atbalsta instrumenti	Atsauce regulā / apraksts
a. Piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes sistēmas un atbildīgu kausēšanas un attīrīšanas uzņēmumu saraksts ("ES baltais saraksts")	Regulas 14. apsvērums un 8. pants, Regulas 16. apsvērums un 9. pants
b. Konfliktu skarto un augsta riska teritoriju saraksts (*CAHRA* saraksts)	Regulas 14. panta 2. punkts, Komisijas 2018. gada 10. augusta Ieteikums (ES) 2018/1149 *RAND Europe* izstrādātā un regulāri atjauninātā metodika un saraksts: *CAHRA* (cahraslist.net)
c. Eiropas partnerība atbildīgu izrakteņu jomā (*EPRM*)	Izveidota 2016. gadā kā daudzu tādu ieinteresēto personu iniciatīva, kas īsteno projektus *3TG ASM* nozarē. Nozares, valdību un pilsoniskās sabiedrības forums. https://europeanpartnership-responsibleminerals.eu/
d. Citi pasākumi, kas izklāstīti 2014. gada 5. marta kopīgajā paziņojumā[24]	Politikas dialogi ar trešām valstīm, Diplomātija izejvielu jomā, sadarbība ar trešām valstīm attīstības jomā. Kopš 2021. gada – stratēģiskās izejvielu partnerības ar trešām valstīm[25].
e. Izrakteņu atbildīgas ieguves informācijas sistēma (*ReMIS*)	Brīvprātīgs tiešsaistes rīks lejupējiem uzņēmumiem, kas paredzēts informācijas publicēšanai par savu pienācīgas pārbaudes praksi. Rīks ir tehniski gatavs darbības uzsākšanai, un Komisija kopā ar dalībvalstīm pabeidz darbu pie datu aizsardzības pasākumiem, pirms darīt *ReMIS* publiski pieejamu.
f. Portāls "Pienācīgai pārbaudei gatavs!"	Komisijas izstrādātais rīks "Pienācīgai pārbaudei gatavs!" ir īpaši vērsts uz MVU un ir gatavs darbam. To izmanto kā atbalsta rīku nolūkā veidot izpratni un īstenot pienācīgu pārbaudi. Portāls palīdz MVU:

[24] Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei, Konfliktu skartu un augsta riska teritoriju izcelsmes izrakteņu atbildīga sagāde – Integrētas ES pieejas izstrāde (JOIN/2014/08 final).

[25] Diplomātija izejvielu jomā – Eiropas Komisija (europa.eu)

	• uzzināt, kādus ieguvumus var gūt, veicot pienācīgu pārbaudi savās piegādes ķēdēs; • izprast, novērtēt un mazināt risku un ietekmi to piegādes ķēdēs saistībā ar atbildīgu sagādi; • izprast un īstenot ESAO PP vadlīnijas un uzzināt, kā veikt pienācīgu pārbaudi attiecībā uz izrakteņu atbildīgu sagādi (ESAO PP vadlīnijas attiecas uz visiem izrakteņiem). Izpētes laikā tika atklāts, ka ir vajadzīgs pakāpeniskāks un mērķtiecīgāks atbalsts, izmantojot šo rīku, un uz to norādīja arī aptaujātās ieinteresētās personas. https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/due-diligence-ready_lv

a. Pienācīgas pārbaudes sistēmu atzīšana un ES Baltais saraksts

Regulā atzīts, ka pienācīgas pārbaudes sistēmas var veicināt Savienības importētāju atbilstību regulas prasībām. Saskaņā ar 3. un 8. pantu Komisija pieņem īstenošanas aktus, ar kuriem atzīst piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes sistēmas, pamatojoties uz to īpašnieku pieteikumiem. Sistēmu iespējamās atzīšanas novērtēšanas process un kritēriji ir izklāstīti deleģētajā regulā[26], kuras pamatā ir ESAO izstrādātā metodika izrakteņu pienācīgas pārbaudes sistēmu novērtēšanai, tādējādi nodrošinot, ka šādas sistēmas faktiski atbilst regulas standartiem.

Pašlaik notiek piecu sistēmu novērtēšana atzīšanas sakarā, tomēr līdz šim neviena sistēma vēl nav atzīta. Novērtēšanas pamatā ir padziļināta dokumentācijas pārskatīšana, intervijas ar sistēmās iesaistītajām ieinteresētajām personām un pārbaudes uz vietas (t. s. "ēnu revīzijas"). To laikā pārbauda gan sistēmu politiku un standartus, gan šo standartu īstenošanu. Novērtēšanas, jo īpaši "ēnu revīziju", grafiku būtiski ietekmēja Covid-19 pandēmija, kā rezultātā novērtēšanas procesi aizkavējās. Nepieciešamā kritēriju stingrība, dažādie procedūras posmi un vajadzība veikt rūpīgu novērtēšanu, kā arī iespēja pieteikties atkārtoti ietekmē atzīšanas procesa ilgumu.

Intervijas ar uzņēmumiem apstiprina, ka daudzi no tiem jau ir iesaistījušies sistēmās vai saskaņo savu praksi ar šīm sistēmām, lai gan tās vēl nav atzītas. Lai gan dažas ieinteresētās personas ir norādījušas, ka pienācīgas pārbaudes sistēmu izmaksas varētu būt atbilstības nodrošināšanu ierobežojošs faktors, lēstās izmaksas daudziem dalībniekiem šķiet finansiāli samērīgas.

Turklāt dažas ieinteresētās personas ir norādījušas uz sistēmu pārredzamības nozīmīgumu. Sistēmas var atvieglot piekļuvi informācijai par materiālu izcelsmi, lai apstiprinātu atbilstību

[26] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2019/429 (2019. gada 11. janvāris), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/821 papildina attiecībā uz metodiku un kritērijiem piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes sistēmu novērtēšanai un atzīšanai attiecībā uz alvu, tantalu, volframu un zeltu (OV L 75, 19.3.2019., 59.–65. lpp.).

regulā noteiktajiem juridiskajiem pienākumiem. Tomēr lielākajā daļā *ex post* pārbaužu, ko dalībvalstu kompetentās iestādes veica attiecībā uz Savienības importētājiem, kuri iesaistījušies piegādes ķēdes pienācīgas pārbaudes sistēmās, importētāji nevarēja sniegt iestādēm informāciju par izcelsmes valsti, kā tas prasīts regulas 4. pantā. Būtu vēl vairāk jāveicina ciešāka sadarbība un informācijas apmaiņa starp dalībvalstu kompetentajām iestādēm, Savienības importētājiem un sistēmām saistībā ar šīm pārredzamības problēmām.

Ir svarīgi norādīt, ka neatkarīgi no tā, vai sistēmas tiek atzītas par instrumentu, kas atvieglo īstenošanu, Savienības importētājiem joprojām ir individuāla atbildība par regulas prasību izpildi neatkarīgi no tā, vai tie ir iekļāvušies atzītās sistēmās. Tādējādi sistēmas var būt instrumenti, kas atvieglo Savienības importētāju atbilstības panākšanu, tomēr tās neatbrīvo tos no individuālās atbildības par pienācīgas pārbaudes veikšanu.

Regulā paredzēts, ka Komisija pieņem īstenošanas aktu, ar ko izveido atbildīgo kausēšanas un attīrīšanas uzņēmumu sarakstu, kā noteikts regulas 9. pantā. Veidojot sarakstu, Komisija ņem vērā kausēšanas un attīrīšanas uzņēmumus, kuri iekļāvušies atzītās pienācīgas pārbaudes sistēmas, kā arī dalībvalstu sniegto informāciju. Tā kā neviena sistēma līdz šim vēl nav atzīta, ES saraksts vēl nav izstrādāts.

b. *CAHRA* saraksts

Regulā ir paredzēta palīdzība ekonomikas dalībniekiem *CAHRA* identificēšanā. Saskaņā ar 14. pantu Eiropas Komisija ir izstrādājusi nesaistošas pamatnostādnes *CAHRA* un citu piegādes ķēdes risku identificēšanai[27]. Tā ir arī lūgusi *RAND Europe* sniegt neatkarīgu ekspertu atzinumu – metodiku, lai noteiktu valstis, kuras jāiekļauj *CAHRA* sarakstā, un nodrošināt indikatīvu, neizsmeļošu un regulāri atjauninātu sarakstu ar konfliktu skartām un augsta riska teritorijām[28]. Kā jau norādīts 4. zemsvītras piezīmē, *CAHRA* saraksts, ko sagatavojuši ārējie eksperti, un informācija, kas sniegta šim sarakstam veltītajā tīmekļa vietnē, nav uzskatāmi par Eiropas Komisijas vai ES oficiālu atzinumu par to, vai konkrēts reģions vai apgabals ir *CAHRA*, kā definēts Regulas (ES) 2017/821 2. panta f) punktā. Tomēr *CAHRA* saraksts ir darbības instruments, kas palīdz riska mazināšanas centienos un ļauj uzņēmumiem veikt pienācīgu pārbaudi saskaņā ar ES regulu.

Konfliktu skartas un/vai augsta riska teritorijas iekļaušana sarakstā neaizliedz šajā teritorijā veikt darījumdarbību, kā arī netieši nenorāda vai neierosina, ka to nevajadzētu veikt. Saraksts ļauj uzņēmumiem identificēt jomas, kurās tiem būtu jāveic uz risku balstīta pienācīga pārbaude, lai veiktu vai turpinātu veikt *3TG* sagādi, izmantojot uzņēmuma pienācīgas pārbaudes procesus.

Saistībā ar ārējo pētījumu aptaujātie uzņēmumi apstiprina, ka *CAHRA* saraksts ir noderīgs instruments reģionālo konfliktu riska novērtēšanai. Daži respondenti ziņo, ka to izmanto kopā ar citiem *CAHRA* sarakstiem, piemēram, Atbildīgas izrakteņu ieguves iniciatīvas (*RMI*) sagatavoto sarakstu. Citas ieinteresētās personas ierosināja uzlabot informētību par sarakstu. Intervijās arī apstiprinājies, ka ir svarīgi turpināt uzsvērt saraksta indikatīvo un neizsmeļošo raksturu. Attiecībā uz saraksta saturu dažas ieinteresētās personas ir ierosinājušas apsvērt

[27] Komisijas Ieteikums (ES) 2018/1149 (2018. gada 10. augusts) par nesaistošām vadlīnijām konfliktu skartu un augsta riska teritoriju un citu piegādes ķēdes risku identificēšanai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2017/821 (OV L 208, 17.8.2018., 94.–106. lpp.).
[28] Šis saraksts ir pieejams tīmekļa vietnē: https://www.cahraslist.net/.

tehniskas izmaiņas, tajā skaitā attiecībā uz metodikas atjauninašanu un tās biežumu, precizējot ģeogrāfiskās teritorijas, kā arī apsvērt tranzīta valstu iekļaušanu sarakstā.

c. Eiropas partnerība izrakteņu atbildīgas ieguves un sagādes jomā (*EPRM*)

Eiropas partnerība izrakteņu atbildīgas ieguves un sagādes jomā (*EPRM*) tika izveidota 2016. gadā nolūkā atbalstīt gaidāmās regulas īstenošanu, izmantojot i) atbildīgu ieguvi, ii) atbildīgu sagādi un iii) sasaistot ieguvi un sagādi. *EPRM*, ko pamatā finansē Eiropas Komisija un dažas dalībvalstis, ir daudzu ieinteresēto personu iniciatīva, kas darbojas kā nozares pārstāvju, valdību un pilsoniskās sabiedrības forums. Tās mērķis ir veidot spējas saistībā ar pienācīgas pārbaudes praksi *3TG* piegādes ķēdē.

EPRM ir divi galvenie mērķi. Pirmais mērķis ir atbalstīt MVU pienācīgas pārbaudes veikšanā, izmantojot tādus instrumentus kā *Due Diligence Check*, kas piedāvā anketu uzņēmumu atbilstības ESAO PP vadlīnijām novērtēšanai un sniedz konkrētus padomus par prakses uzlabošanu, un platformu *Due Diligence Hub*, kurā sniegta pielāgota informācija pienācīgas pārbaudes veikšanai. Otrais mērķis ir atbalstīt *ASM*, lai ražošana būtu atbildīgāka un piekļūtu oficiālajiem tirgiem valsts un starptautiskā līmenī. Šajā nolūkā *EPRM* finansē projektus *CAHRA*, un tās mērķis ir veidot paraugpraksi un sadarbību starp *3TG* piegādes ķēdes dalībniekiem nolūkā stiprināt atbildīgu praksi[29].

Gadu gaitā *EPRM* ir uzkrājusi zināšanas par pienācīgas pārbaudes veikšanu, nodrošinājusi forumu daudzu ieinteresēto personu sarunām un apstiprinājusi to, ka ar vietējo projektu sniegtam atbalstam pienācīgas pārbaudes veikšanā augšupējos uzņēmumos ir pievienotā vērtība. Jo īpaši kopš 2021. gada ir ievērojami uzlabojušies sasniegtie rezultāti. Šķiet, ka partnerība arī labāk atbilst ES prioritātēm.

Jomas, kurās vajadzīgi turpmāki uzlabojumi, ietver nepieciešamību palielināt dalībnieku skaitu, dažādot finansējuma avotus, paplašināt informēšanas pasākumus ražotājvalstīs, pastiprināt uzsvaru uz ilgtspēju un uzlabot partnerības darbību uzraudzības un novērtēšanas spējas. Apspriešanās ar ieinteresētajām personām arī norāda uz iespēju atvieglot pieteikšanās procesu *EPRM* dotāciju finansējuma saņemšanai pilsoniskās sabiedrības organizācijām un ieinteresētajām personām no *CAHRA*, turpināt apmācīt vietējos piegādes ķēdes dalībniekus *CAHRA* par pienācīgas pārbaudes mehānismiem (iespējams, kopā ar nozares sadarbības sistēmām) un paplašināt saiknes starp atbalsta saņēmējiem un ekonomikas dalībniekiem.

d. Citi pasākumi, kas izklāstīti 2014. gada 5. marta kopīgajā paziņojumā – "Diplomātija izejvielu jomā"

Saistībā ar diplomātiju izejvielu jomā un sadarbību attīstības jomā papildus pašreizējām programmām, piemēram, *EPRM*, ES ir veikusi daudzus pasākumus, lai atbalstītu kalnrūpniecības nozares ilgtspējīgu attīstību partnervalstīs. Tantals un volframs – divi no izrakteņiem, uz kuriem attiecas regula, – ir iekļauti arī ES kritisko izejvielu (*CRM*) sarakstā, un tāpēc uz tiem attiecas plašāki ES centieni *CRM* jomā. Viens no galvenajiem šādu centienu

[29] Laikposmā no 2017. līdz 2020. gadam *EPRM* piešķīra 18 dotācijas vai cita veida projektu subsīdijas, kuru kopējā izdevumu summa bija 6 miljoni EUR. Tika atlasīti trīs papildu izmēģinājuma projekti, kurus sāka īstenot 2022. gada sākumā, un 2023. gada vasarā tika izsludināts vēl viens uzaicinājums iesniegt priekšlikumus.

piemēriem, kas ir daļa no Eiropas Kritiski svarīgo izejvielu akta[30] ārējās dimensijas, ir centieni izveidot Eiropas Savienības un trešo valstu stratēģiskās partnerības izejvielu vērtības ķēžu jomā.

Šādu partnerību pamatā ir divpusējs un nesaistošs saprašanās memorands (SM) un konkrētu darbību ceļvedis, par ko jāvienojas sešu mēnešu laikā pēc saprašanās memoranda noslēgšanas. Šo saprašanās memorandu galveno pīlāru mērķis ir veicināt vides, sociālo un pārvaldības (VSP) standartu ievērošanu un atbildīgu kalnrūpniecības praksi, piesaistīt finansējumu attiecīgajai infrastruktūrai, veidot spējas, sadarboties pētniecības un inovācijas jomā un integrēt izejvielu vērtības ķēdes, veicinot uzņēmumu iesaisti un ilgtspējīgas investīcijas.

Līdz šim ES jau ir parakstījusi vienošanos par partnerību ar Argentīnu, Austrāliju, Čīli, Grenlandi, Kanādu, Kazahstānu, Kongo Demokrātisko Republiku, Namībiju, Norvēģiju, Ruandu, Ukrainu, Uzbekistānu un Zambiju, un notiek darbs turpmāku partnerību izveidei, jo īpaši ar citām Āfrikas valstīm.

Šis darbs stratēģisko partnerību jomā papildina 2014. gada 5. marta kopīgā paziņojuma un Kritiski svarīgo izejvielu akta mērķus, kas iet roku rokā ar mērķi veicināt izejvielu atbildīgu sagādi. Šo darbu vajadzības gadījumā atbalsta arī politiskais dialogs, ko ES uztur ar valstīm, kas ir būtiskas izrakteņu atbildīgas ieguves vērtības ķēžu ziņā.

e. Izrakteņu atbildīgas ieguves un sagādes informācijas sistēma (*ReMIS*)

Lai gan regula nenosaka saistošus pienācīgas pārbaudes pienākumus lejupējiem ekonomikas dalībniekiem, Komisija izvērtē, cik lielā mērā šie tirgus dalībnieki ir sākuši veikt pienācīgu pārbaudi (regulas 17. panta 2. punkts). Lai veiktu šo novērtējumu, Komisija izveido izrakteņu atbildīgas ieguves un sagādes informācijas sistēmu – *ReMIS*. Tas ir brīvprātīgs tiešsaistes rīks lejupējiem uzņēmumiem, kas paredzēts informācijas publicēšanai par to īstenoto pienācīgas pārbaudes praksi. *ReMis* ir tehniski gatava darbības uzsākšanai, un Komisija kopā ar dalībvalstīm pabeidz darbu pie datu aizsardzības pasākumiem. Tā kā *ReMIS* vēl nav pieejama, šajā pirmajā pārskatīšanā nebija iespējams visaptveroši novērtēt to, cik plaši lejupējie uzņēmumi īsteno pienācīgu pārbaudi.

f. Portāls "Pienācīgai pārbaudei gatavs!"

Komisija ir īpaši izstrādājusi portālu "Pienācīgai pārbaudei gatavs!"[31], lai palīdzētu uzņēmumiem atbildīgi sagādāt izrakteņus un metālus un attiecīgā gadījumā ievērot regulatīvās prasības, tostarp Regulas (ES) 2017/821 prasības. Portālā ir sniegta vispārīga informācija[32] par pienācīgas pārbaudes pienākumiem, kā arī ir pieejams instrumentu kopums[33], kas palīdz organizēt pienācīgas pārbaudes darbplūsmu. Tas arī nodrošina tīmekļsemināru un *PowerPoint* mācību materiālus[34] lejupielādei septiņās valodās (angļu, franču, itāļu, poļu, portugāļu, spāņu un vācu valodā). Turklāt portālā ir pieejami (ierakstīti) mācību materiāli, kuru pamatā cita

[30] COM(2023)160 final, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:903d35cc-c4a2-11ed-a05c-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF.
[31] https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/due-diligence-ready_lv
[32] https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/due-diligence-ready/about_lv
[33] https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/due-diligence-ready/due-diligence-toolbox_lv
[34] https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/due-diligence-ready/training-and-events_lv

starpā ir virtuāla sesija, kas notika 2023. gada jūnijā un bija paredzēta Eiropas MVU un nozares asociācijām. Šīs virtuālās apmācības sesijas mērķis bija:

- noteikt ES regulas kontekstu, ņemot vērā mērķus, darbības jomu un pašreizējo stāvokli;
- sniegt praktiskus norādījumus MVU par pienācīgas pārbaudes īstenošanu to uzņēmumos;
- vērst ieteikumus uz to MVU kontekstu Eiropā, kuriem, visticamāk, būs ierobežoti resursi, lai īstenotu pienācīgas pārbaudes praksi;
- atgādināt uzņēmumiem par nozarē pieejamajiem atbalsta rīkiem un to, ka portāla "Pienācīgai pārbaudei gatavs!"mērķis ir apkopot šos rīkus vienuviet, lai uzņēmumi tiem varētu viegli piekļūt. Tai būtu arī jāatgādina MVU konsultāciju dienestam, kur uzņēmumi var vērsties ar jautājumiem.

2023. gada februārī tika ieviests bezmaksas e-pasta konsultāciju[35] pakalpojums, kurā ir pieejami projektu eksperti, kas sniedz skaidrojumus un norādījumus par regulas īstenošanu *3TG* importējošiem MVU. Šī iespēja saņem konsultācijas pa e-pastu arī ir pieejama septiņās valodās.

Izpēte, kas veikta saistībā ar ārējo pētījumu par regulas pārskatīšanu, kā arī aptaujātās ieinteresētās personas īpaši norādīja uz to, cik svarīgs ir mērķtiecīgs atbalsts, izmantojot rīku, kas tiek pastāvīgi uzlabots un atjaunināts.

4. Pārskatīšanas papildu elementi, kas var ietekmēt regulas efektivitāti

Papildus elementiem, kas skaidri noteikti regulas pārskatīšanas pantā, pārskatīšanas laikā tika izskatīti arī citi jautājumi, kas var ietekmēt regulas darbību un efektivitāti. Tie ietver novērtējumu par regulas pašreizējo tvērumu (riski, kas saistīti ar robežvērtībām un nelikumīgu zelta tirdzniecību), darbības jomu attiecībā uz izrakteņiem un riskiem, kuriem piemēro pienācīgas pārbaudes pienākumus, kā arī iespējamo savstarpējo saikni ar citiem attiecīgajiem ES tiesību aktiem ieguves nozarē (Bateriju regula, Kritiski svarīgo izejvielu akts, Direktīva par uzņēmumu pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju).

Importa apjoma robežvērtības

Regulai ir globāla darbības joma, t. i., pienācīgas pārbaudes pienākumi attiecas uz visiem *3TG* importētājiem neatkarīgi no izcelsmes, kuru gada importa apjoms pārsniedz I pielikumā noteiktās robežvērtības. Importētājiem, kuri nesasniedz šīs robežvērtības, nav regulā noteikta juridiska pienākuma, tomēr tie tiek mudināti brīvprātīgi veikt pienācīgu pārbaudi. Pielikumā noteiktās robežvērtības ir paredzētas, lai nodrošinātu, ka aptvertais imports atbilst vismaz 95 % no kopējā ES importētā *3TG* apjoma, nodrošinot to, ka uz lielāko daļu importa attiektos pienācīgas pārbaudes prasības, bet vienlaikus izvairoties no nepamatota administratīvā sloga MVU un mazapjoma importētājiem.

Lai gan ārējā pētījumā tika secināts, ka robežvērtības var efektīvi sasniegt mērķi atbrīvot MVU no pārmērīga administratīvā sloga, ieinteresētās personas ir paudušas bažas par to, ka spēkā esošās robežvērtības var likt Savienības importētājiem izvairīties no prasību izpildes. Turklāt dažas ieinteresētās personas pauda bažas par to, ka noteiktās robežvērtības neņem vērā augsta

[35] https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/raw-materials/due-diligence-ready/about_lv#free-email-advisory

riska importu, tādējādi atbrīvojot šādus importētājus no pienākuma ievērot pienācīgās pārbaudes prasības. Šīs bažas ir īpaši būtiskas zelta gadījumā, ņemot vērā robežvērtības nepārsniedzošā mazapjoma importa potenciāli augsto monetāro vērtību, kā arī to, ka augsta riska imports varētu būt saistīts ar salīdzinoši nelielu importa apjomu.

Šie jautājumi ir rūpīgi jāuzrauga. Tomēr pašlaik nav nepārprotamu pierādījumu par prasību apiešanas praksi (piemēram, importa sadalīšanu starp vairākiem importētājiem, lai nepārsniegtu robežvērtības), kas būtu konstatēta ārējā pētījumā vai par ko dalībvalstu kompetentās iestādes būtu ziņojušas Komisijai. Komisija un dalībvalstis cieši sadarbojas, lai nodrošinātu importa modeļu pastāvīgu uzraudzību. Komisija arī gatavo IT rīku – izrakteņu atbildīgas ieguves un sagādes uzraudzības rīku (*RMT*) – tiešsaistes platformu, kas nodrošinātu muitas datu drošu apmaiņu starp dalībvalstu kompetentajām iestādēm.

Tā kā līdz šim trūkst atbilstošu datu, pētījumā tika secināts, ka ir pāragri apsvērt iespēju grozīt robežvērtības vai pārskatīt robežvērtību aprēķināšanas metodiku. Tādēļ īstenošanas centieni būs vērsti uz informācijas apmaiņas starp dalībvalstu kompetentajām iestādēm sekmēšanu nolūkā uzlabot uzraudzības spējas un gūt labāku kvantitatīvu ieskatu tiešās un netiešās tirdzniecības datos, investīcijās un peļņas sadales tendencēs, kas dos iespēju padziļināti analizēt robežvērtību iespējamo ietekmi nākotnē.

Nelikumīga zelta tirdzniecība

Regulā ir atzīts, ka nelikumīga tirdzniecība netieši saista patērētājus ar konfliktiem, kam ir liela ietekme uz cilvēktiesībām ārpus ES. Ārējā pētījumā uzsvērts, ka tranzīta mezgliem ir nozīme *3TG* globālajās piegādes ķēdēs, jo tie sasaista iespējami nelikumīgi sagādātu un tirgotu zeltu ar ES tirgu.

Ņemot vērā tā raksturīgās iezīmes, nelikumīgās tirdzniecības jautājums, jo īpaši attiecībā uz zeltu, ir ārkārtīgi sarežģīts un daudzdimensionāls. Pienācīga pārbaude ir viens no instrumentiem, kas pieejams kontrabandas starptautiskai apkarošanai. Šajā ziņā pastāv tādi instrumenti kā pienācīgas pārbaudes sistēmas un izsekojamības mehānismi, kas palīdz novērst nelikumīgas tirdzniecības risku dažādos piegādes ķēdes posmos. Regulas satvarā iekļautajiem instrumentiem var būt pozitīva loma cīņā pret nelikumīgu tirdzniecību ar ES. Piemēram, pārrobežu tranzītvalstu un citu no *CAHRA* importēto izrakteņu un metālu centru iekļaušana *CAHRA* sarakstā varētu palīdzēt pircējiem rūpīgāk novērtēt metālu/izrakteņu izcelsmi.

Materiālu aptvērums

Regulā ir noteikti pienācīgas pārbaudes pienākumi attiecībā uz četriem izrakteņiem un metāliem - alvu, tantalu, volframu un zeltu. Šo izrakteņu un metālu izvēlei regulas pieņemšanas laikā bija trīs iemesli. Pirmkārt, *3TG* ir četri izrakteņi, kas visbiežāk saistīti ar bruņotiem konfliktiem un ar tiem saistītiem cilvēktiesību pārkāpumiem. Otrkārt, regula balstās uz vispāratzītiem ESAO PP vadlīniju principiem. Lai gan vadlīnijas principā attiecas uz visiem izrakteņiem, tās ietver divus papildinājumus, kas konkrēti attiecas uz *3TG* un ir pielāgoti problēmām, kas saistītas ar šo četru izrakteņu piegādes ķēžu struktūru. Treškārt, regulas darbības joma ir saskaņota ar citu partneru centieniem – piemēram, ASV arī ir tiesību akti par konfliktu izrakteņiem, proti, 2010. gada Doda-Franka Volstrītas reformas un patērētāju

aizsardzības akta 1502. pants attiecas uz šiem pašiem četriem produktiem, lai gan ar šaurāku ģeogrāfisko aptvērumu (jo tas ir vērsts uz KDR un tās kaimiņvalstīm).

Papildus *3TG* arī citi izrakteņi un metāli, kas ir kritiski svarīgi zaļās un digitālās pārkārtošanās veikšanai, var būt saistīti ar riskiem, kas saistīti ar konfliktiem, ņemot vērā to pašreizējo un prognozēto lielo pieprasījumu un to, ka sociāli un/vai ekoloģiski nestabilos reģionos ir lielas iegulas. Šā iemesla dēļ pārskatīšanas mērķis ir analizēt, vai regulas darbības jomā būtu jāiekļauj citi izrakteņi/metāli, lai sasniegtu mērķi novērst bruņoto grupējumu un drošības spēku finansēšanu ar resursiem bagātās *CAHRA*. Konkrētāk, ārējā pētījumā ir novērtēta kobalta, vara, litija un niķeļa ražošanas struktūra un ar to saistītie riski, kas salīdzināmi ar *3TG*. Šie četri izrakteņi ir iekļauti ES kritisko izejvielu sarakstā, un varš, litijs un niķelis tiek uzskatīti arī par stratēģiskām izejvielām[36]. Tāpēc tie ir Kritiski svarīgo izejvielu akta darbības jomā. Turklāt kobalts, litijs un niķelis ir arī Bateriju regulas darbības jomā, un tādējādi uz tiem attiecas tajā noteiktās pienācīgas pārbaudes prasības.

Kobalts ir daudzpusīgs metāls, ko izmanto dažādām vajadzībām, tostarp akumulatoru ražošanā, kā arī aerokosmiskajā, aizsardzības un medicīnas nozarē. KDR apgādā vairāk nekā 70 % no pasaules tirgus. Šo izrakteni galvenokārt iegūst kā lielapjoma vara ieguves blakusproduktu Augškatangas un Lualabas provincēs dienvidos, kurās nav ievērojamas nevalstisko bruņoto grupējumu klātbūtnes. Ķīna kontrolē 70 % no kobalta starpproduktu pārstrādes[37] visā pasaulē, un tā plašā mērogā darbojas kobalta ieguves jomā – 15 no 19 rūpnieciskajām ražotnēm kontrolē Ķīna, un nerūpnieciskās ieguves produkciju lielā mērā arī iepērk Ķīnas attīrīšanas uzņēmumi, tajā skaitā *Huayou Cobalt*[38]. Lielāko daļu kobalta izmanto akumulatoru ražošanā, jo īpaši litija jonu akumulatoru ražošanā, ko izmanto plaša patēriņa elektronikā, elektriskajos transportlīdzekļos un enerģijas uzkrāšanas sistēmās.

Varš ir metāls, ko plaši izmanto elektroiekārtās, būvniecībā, rūpnieciskajās mašīnās un sakausējumos. Vara ražošanas jomā dominē Čīle – tajā ir milzīgi rūpnieciski objekti, piemēram, *Escondida* vai *Andina* raktuves. Pašlaik Peru, Indonēzija un Mongolija atver jaunas raktuves[39], un tiek lēsts, ka KDR līdz 2026. gadam kļūs par otro lielāko vara ražotāju visā pasaulē[40]. Tā kā varš ir primārais metāls, tā ieguve bieži ir saistīta ar kobalta ieguvi, kā tas ir KDR *Copperbelt* reģiona gadījumā. Lai gan lielākā daļa vara rūdas tiek iegūta lielapjoma kalnrūpniecībā, pastāv arī vara nerūpnieciskā ieguve, jo kalnrūpniecības uzņēmumi bieži vien atkarībā no pasaules cenām pārmaiņus iegūt varu vai kobaltu.

Litijs ir viegls metāls, ko izmanto litija jonu akumulatoros, jo īpaši elektrisko transportlīdzekļu akumulatoros[41]. Litiju izmanto arī sakausējumos, stiklā, keramikā, smērvielās un farmācijas produktos. Tas galvenokārt ir sastopams magmatiskajos iežos (spodumenā) un minerālavotos (sālsūdens) un lielākoties tiek iegūts Austrālijā un Čīlē. Litija rezervju ziņā pasaulē dominē dažas valstis, tajā skaitā Čīle, Argentīna un Bolīvija[42]. Zemas kvalitātes iegulu dēļ litija

[36] Kritiskās izejvielas – Eiropas Komisija (europa.eu).
[37] Andrew Gulley, (2022), *One hundred years of cobalt production in the Democratic Republic of the Congo*. *Resources Policy 79: 103007*; *IEA* (2021. g.), *The Role of Critical Minerals in Clean Energy Transitions*.
[38] Dionne Searcey, Michael Forsythe, and Eric Lipton, *A Power Struggle Over Cobalt Rattles the Clean Energy Revolution*, *New York Times*, 2021. gada 20. novembris.
[39] Pasaules ekonomikas forums (2022. g.), *Which countries produce the most copper*.
[40] *Reuters* (2023. g.), *Congo could seize Peru's No. 2 copper spot as Andean output slows*.
[41] Pasaules ekonomikas forums. 2023. g. Šajā grafikā norādīts, kuras valstis ražo visvairāk litija.
[42] *Natural Resources Canada. n.d.*, *Lithium Facts*.

ražošanai nepieciešama liela mēroga mehanizēta ieguve, kas to padara mazāk piemērotu nerūpnieciskai un mazapjoma ieguvei. Tomēr, ņemot vērā nesenos būtiskos atklājumus KDR[43] un Zimbabvē[44], šajās valstīs attīstās nerūpnieciskās kalnrūpniecības nozare.

Niķelis ir plaša lietojuma metāliskais elements, kas ir būtisks augu augšanai un parasti izmantots nerūsējošajā tērauda un elektrisko transportlīdzekļu akumulatoru ražošanā. Pašlaik niķelis galvenokārt tiek iegūts rūpnieciskās ražotnēs Indonēzijā, Filipīnās, Krievijā un Francijas aizjūras teritorijā Jaunkaledonijā[45]. Filipīnās un Indonēzijā ir konstatēta niķeļa nerūpnieciska ieguve. Neviens pētījums neliecina par sistemātisku ieņēmumu no niķeļa ieguves izmantošanu bruņotu grupējumu finansēšanai. Niķeļa ieguvei ir vajadzīgi ievērojami ieguldījumi un mehanizēti procesi, kas ierobežo nerūpniecisko ieguvi.

Lai gan piegādes un vērtības ķēžu pienācīga pārbaude ir ļoti svarīga arī attiecībā uz citiem metāliem un izrakteņiem, šajā posmā regulas darbības jomu nav ieteicams paplašināt divu galveno iemeslu dēļ. Pirmkārt, pārējiem izrakteņiem/metāliem ir raksturīgas dažādas problēmas saistībā ar ražošanas struktūru (galvenokārt liela mēroga kalnrūpniecība), vērtības ķēdes savstarpējām saiknēm un iespējamiem saistītajiem riskiem. Otrkārt, šiem citiem izrakteņiem/metāliem piemēro (vai piemēros) citus tiesību aktus, it īpaši Bateriju regulu un Direktīvu par uzņēmumu pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju (sk. iedaļu turpmāk). Konkrētāk, Bateriju regulas X pielikumā ir uzskaitītas riska kategorijas un starptautiski atzīti pienācīgas pārbaudes instrumenti, kas piemērojami Bateriju regulā noteiktajām pienācīgas pārbaudes prasībām un konkrēti attiecas uz kobaltu, niķeli, dabīgo grafītu un litiju. Šīs kategorijas ietver cilvēktiesības, piemēram, saistībā ar bērnu darbu un piespiedu darbu (X pielikuma 2. punkta b) apakšpunkts). ESAO Pienācīgas pārbaudes vadlīnijas attiecībā uz atbildīgām izrakteņu piegādes ķēdēm no konfliktu skartām un augsta riska teritorijām arī ir norādītas 4. punkta f) apakšpunktā kā viens no attiecīgiem starptautiski atzītiem un piemērojamiem instrumentiem. Tāpēc, lai gan abu regulu materiālā piemērošanas joma nepārklājas, tajās paredzētie pienācīgas pārbaudes pienākumi attiecas uz ESAO PP vadlīniju II pielikumā minētajiem riskiem.

Tādējādi papildu metālu iekļaušana regulas darbības jomā varētu dublēties ar prasībām citos Savienības tiesību aktos, padarīt sarežģītu normatīvo vidi ekonomikas dalībniekiem un radīt neskaidrības par to, kā būtu jāveic izrakteņu pienācīga pārbaude. Tāpēc prioritātei pašlaik vajadzētu būt pastāvīgam progresam virzībā uz regulas īstenošanu tās pašreizējā formā, īpašu uzmanību pievēršot (arī saistībā ar šīs regulas un citu pienācīgas pārbaudes tiesību aktu turpmāku pārskatīšanu) tam, kā nodrošināt dažādu šajā ziņā būtisko ES pienācīgas pārbaudes tiesību aktu turpmāku papildināmību un sadarbspēju.

Ietvertais risks

Attiecībā uz riskiem, uz kuriem attiecas pienācīgas pārbaudes pienākumi, regula aptver risku, kas saistāms ar bruņotiem konfliktiem un ar tiem saistītiem cilvēktiesību pārkāpumiem atbilstoši ESAO PP vadlīnijām un to II pielikumam (nopietni pārkāpumi, kas saistīti ar izrakteņu ieguvi, pārvadāšanu vai tirdzniecību). Ne regula, ne ESAO PP vadlīnijas neattiecas

[43] *Resource World Magazine, Tantalex Lithium's Titan plant construction 80% complete, DRC*, 2023. g.
[44] *Reuters, Premier African Minerals completes Zimbabwe lithium plant, production imminent*, 2023. g.
[45] *Natural Resources Canada. n.d. ,Nickel facts*.

uz vidiskiem riskiem. Tomēr pastāv nosakāmas saiknes starp kalnrūpniecības vidisko ietekmi un bruņotu konfliktu. No vienas puses, valsts un nevalstisko bruņoto grupējumu iejaukšanās kalnrūpniecības darbībās var negatīvi ietekmēt vidi. No otras puses, konfliktu var izraisīt *3TG* darbību radīta vides kvalitātes pasliktināšanās, tajā skaitā tādas problēmas kā iedzīvotāju pārvietošana, augsnes degradācija, ierobežota piekļuve pārtikai un apgrūtināta ūdens pieejamība.

Šādai saiknei starp vidi un konfliktiem varētu būt nozīme attiecībā uz regulas efektivitāti, jo pienācīgas rūpības nodrošināšana vides jomā varētu palīdzēt sasniegt vienu no regulas galvenajiem mērķiem, atsaistot *3TG* tirdzniecību no bruņotiem konfliktiem. Vienlaikus Direktīva par uzņēmumu pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju (*CSDDD*) (kad tā būs spēkā) jau paplašinās pienācīgas rūpības pienākumus, attiecinot tos arī uz vides aspektiem. Tādējādi daudziem ES ekonomikas dalībniekiem visās izrakteņu piegādes ķēdēs būs jānodrošina pienācīga rūpība vides jomā. Turklāt pašlaik regulas pamatā ir ESAO PP vadlīnijas. Tādējādi pienākuma nodrošināt pienācīgu rūpību vides jomā iekļaušana regulā (uz to pašlaik neattiecas ESAO PP vadlīnijas) varētu padarīt sarežģītāku regulatīvo vidi ekonomikas dalībniekiem un, ņemot vērā citus Savienības tiesību aktus, radīt neskaidrības par to, kā būtu jāveic pienācīga pārbaude izrakteņu jomā. Tāpēc pašlaik vajadzētu koncentrēties uz pastāvīgu progresu virzībā uz regulas īstenošanu tās pašreizējā formā.

Regulas saskaņotība ar citiem ES tiesību aktiem

Regula ir pirmais uz piegādes ķēdes pienācīgu pārbaudi orientētais ES tiesību akts. Kopš regulas stāšanās spēkā ir izstrādātas vairākas likumdošanas iniciatīvas, kas dažādā mērā var mijiedarboties ar tās mērķi, darbības jomu un galveno uzsvaru. Tabulā turpmāk ir sniegts regulas ģeogrāfiskā, materiālu un uzņēmumu aptvēruma, pienācīgas pārbaudes pienākumu, sistēmu atzīšanas lomas un saistību salīdzinājums ar *CSDDD*, Bateriju regulu, Regulu, ar ko izveido satvaru ekodizaina prasību noteikšanai ilgtspējīgiem produktiem (*ESPR*), Kritiski svarīgo izejvielu aktu (*CRMA*) un Regulu par tādu produktu aizliegšanu Savienības tirgū, kas izgatavoti, izmantojot piespiedu darbu (Piespiedu darba regula).

Svarīgs kopīgs elements ir ģeogrāfiskais aptvērums, jo visiem šiem likumdošanas instrumentiem ir potenciāli globāls tvērums (lai gan regulā konkrēta uzmanība tiek pievērsta *CAHRA*). Attiecībā uz materiālu aptvērumu Bateriju regula, tāpat kā šī regula, attiecas uz šauru produktu/izrakteņu loku, tomēr to prasības nepārklājas. *CRMA* II pielikumā tantals un volframs ir noteikti kā kritiskas izejvielas. Citos instrumentos, jo īpaši *CSDDD*, nav definēts ierobežots materiālu aptvērums, bet tie tiek piemēroti horizontāli. Uzņēmumu aptvēruma ziņā, t. i., to ekonomikas dalībnieku ziņā, uz kuriem attiecas prasības, lieliem ekonomikas dalībniekiem piemēros horizontālos instrumentus, piemēram, *CSDDD*, savukārt struktūras, uz kurām attiecas regulas prasības, ir definētas, ņemot vērā konkrētos materiālus, ar kuriem tās strādā, un importa apjoma robežvērtības (kas nozīmē arī īpašas elastības iespējas MVU, vienlaikus skaidri neizslēdzot tos no darbības jomas).

Pienācīgas pārbaudes prasību ziņā regulā ir paredzēta mērķorientēta pieeja (t. i., jāveic pienācīga pārbaude ar mērķi nodrošināt, ka piegādes ķēdes nefinansē bruņotus konfliktus un ar tiem saistītus cilvēktiesību pārkāpumus), kas ir saskaņota ar ESAO PP vadlīnijām. *CSDDD* un

Bateriju regulā paredzētās pienācīgas pārbaudes prasības ir plašākas, jo tās aptver arī vides jautājumus, kā arī sociālo un cilvēktiesību risku plašākā nozīmē. Ne *CRMA*, ne *ESPR*, ne Piespiedu darba regulā nav pienācīgas pārbaudes pienākumu.

Sistēmu atzīšanas iespēja ir paredzēta gan regulā, gan *CRMA* un Bateriju regulā. Sistēmas, kas pašlaik tiek izvērtētas saistībā ar regulu (sk. III iedaļas 3. punkta a. apakšpunktu), konkrēti attiecas uz *3TG*.

5. tabula. Regulas salīdzinājums ar citām attiecīgām likumdošanas iniciatīvām

	Regula	***CSDDD***	**Bateriju regula**	***ESPR***	***CRMA***	**Piespiedu darba regula**
Ģeogrāfiskais aptvērums	Globāls, ar uzsvaru uz *CAHRA*	Globāls	Globāls, ar zināmu uzsvaru uz *CAHRA*	Globāls	Globāls	Globāls
Materiālu aptvērums	*3TG*	Horizontāls	Kobalts, litijs, niķelis, dabiskais grafīts	Transversāls, ar dažiem produktu ierobežojumiem	II pielikumā ietvertas 34 *CRM*, tajā skaitā tantals un volframs	Horizontāls
Uzņēmumu aptvērums	*3TG* importētāji atbilstoši noteiktajām robežvērtībām	Ekonomikas dalībnieki > 1000 darbinieku un gada apgrozījums, kas lielāks par 450 miljoniem EUR	Pienācīgās pārbaudes pienākumu sakarā: ekonomikas dalībnieki, kuri laiž vai nodod ekspluatācijā baterijas ES tirgū un kuru gada apgrozījums ir ≥ 40 miljoni EUR	Visi uzņēmumi, izņemot atbrīvojumu no pienākumiem mazajiem uzņēmumiem un mikrouzņēmumiem, kas veic nerealizēto patēriņa produktu iznīcināšanu	Neattiecas	Horizontāls
Pienācīgas pārbaudes pienākumi	Riski un negatīvā ietekme, kas saistīti ar konfliktiem un ar tiem saistītajiem cilvēktiesību pārkāpumiem	Cilvēktiesības un vide	Sociālās tiesības, cilvēktiesības un vide	Neattiecas	Neattiecas	Neattiecas
Sistēmu atzīšana	Jā	Nē	Jā (metodika vēl nav noteikta)	Neattiecas	Jā	Neattiecas
Atbildība	Dalībvalstis paredz noteikumus, kas piemērojami pārkāpumiem	Dalībvalstis nosaka administratīvos sodus par prasību neievērošanu un civiltiesisko atbildību, ja tiesību subjektiem rodas kaitējums	Dalībvalstis nosaka sodus par prasību neievērošanu; bateriju pārdošanas ierobežošana kā galējais līdzeklis	Dalībvalstis nosaka sankcijas	Neattiecas	Produktu laišanas tirgū aizliegumi; dalībvalstis nosaka sodus par prasību neievērošanu attiecībā uz aizliegumiem

Rezumējot – no vienas puses, regulā ir noteikta prasība veikt pienācīgu pārbaudi attiecībā uz diezgan šauru izrakteņu un metālu kopumu un konkrētu risku kopumu. No otras puses, ar dažiem no nesen pieņemtajiem ES tiesiskajiem regulējumiem jau ir paplašinātas (vai drīz tiks paplašinātas) pienācīgas pārbaudes visā vērtības ķēdē, lai aptveru plašu produktu klāstu un risinātu sociālekonomiskus, darba ņēmēju drošības un vides jautājumus, tādējādi palīdzot panākt drošas un ilgtspējīgas kritisko izrakteņu piegādes un vērtības ķēdes ES un citviet. Dažas no šīm regulām daļēji mijiedarbojas ar regulu materiālu aptvēruma, uzņēmumu aptvēruma un prasību ziņā. Tomēr pašreizējā darbības jomā mijiedarbība ir ierobežota, bieži vien papildinoša un nešķiet, ka tā radītu ievērojamu papildu regulatīvo slogu izrakteņu pienācīgas pārbaudes pasākumiem ES tiesiskā regulējuma ietvaros.

IV. SECINĀJUMS

Tā kā ir pagājuši tikai divi gadu kopš laika, kad sāka piemērot regulā noteiktās darbības pienācīgas pārbaudes prasības, šī pirmā obligātā pārskatīšana notiek ļoti agrīnā regulas īstenošanas posmā. Regulas dažādo aspektu un papildu pasākumu pilnīgu ieviešanu, īstenošanu un izpildes panākšanu ir aizkavējuši daži papildu faktori, piemēram, Covid-19 pandēmija un citas īstenošanas problēmas, kas tiks pastāvīgi risinātas, apspriežoties ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām. Tāpēc šajā pirmajā pārskatīšanas ziņojumā nav izdarīti galīgie secinājumi par daudziem pārbaudītajiem aspektiem. Tomēr tas sniedz noderīgu informāciju par regulas darbību un efektivitāti un nosaka jomas, kas turpmāk jāizvērtē turpmāko pārskatīšanu kontekstā.

Galvenie konstatējumi

Attiecībā uz regulas vietēju ietekmi trešās valstīs, kur iegūst *3TG*, un jo īpaši konfliktu skartās un augsta riska teritorijās ārējā pētījumā tika konstatēta ierobežota ietekme uz vietējām ieinteresētajām personām, ko varētu tieši saistīt ar regulu. Tā kā regula paredz saistošas pienācīgas pārbaudes prasības attiecībā uz ES importu, ir vajadzīgs vairāk laika un datu piegādes ķēdes augšupējā posmā, lai regulas ietekmi trešās valstīs varētu nošķirt no plašākiem globāliem centieniem veicināt pienācīgas pārbaudes izrakteņu piegādes ķēdēs. Ņemot vērā pastiprinātos starptautiskos centienus panākt pienācīgas pārbaudes veikšanu attiecībā uz *3TG,* arī nākotnē būs sarežģīti attiecināt ietekmi ražotājvalstīs tieši uz regulu. Tomēr ir iepriecinoši, ka vairākās no pārbaudītajām trešām valstīm daudzi *3TG* nozares dalībnieki īsteno plašākus starptautiskus centienus veicināt ar ESAO pieeju saskaņotu pienācīgas pārbaudes veikšanu, kas atbilst regulas mērķiem.

Eiropas Savienībā dalībvalstis ir guvušas panākumus savos centienos īstenot regulu. Ir izveidotas dalībvalstu kompetentās iestādes, un lielākajā daļā dalībvalstu ir veiktas regulas darbības jomā esošo Savienības importētāju *ex post* atbilstības pārbaužu pirmās kārtas. Tomēr dalībvalstu kompetentās iestādes joprojām saskaras ar problēmām, jo īpaši attiecībā uz pārredzamību un piekļuvi attiecīgajai informācijai pienācīgas pārbaudes veikšanai. Lai gan neatkarīgas trešo personu revīzijas ir pienācīgas pārbaudes prasību būtiska daļa, gan ekonomikas dalībnieki, gan dalībvalstu kompetentās iestādes ir norādījušas, ka kvalificētu revidentu trūkums ir būtiska problēma regulas īstenošanā. Turklāt pārskatīšanas laikā tika konstatēts, ka dalībvalstu kompetento iestāžu spējas un resursi atšķiras, kas liecina par

nepieciešamību vēl vairāk uzlabot iesaisti un apmaiņu starp tām, jo īpaši nolūkā nodrošināt regulas vienotu īstenošanu un izvairīties no mēģinājumiem apiet prasības.

Attiecībā uz atbilstības nodrošināšanas, kā arī ar regulu saistīto instrumentu izmaksām pārskatīšana apstiprina, ka pienācīgas pārbaudes sistēmas var veicināt prasību ievērošanu un ka kopumā tās uzskata par cenas ziņā pieejamu instrumentu. Tomēr ir pastāvīgi jāskaidro sistēmu loma, lai izvairītos no pārmērīgas paļaušanās uz sistēmām, jo ekonomikas dalībnieki joprojām ir individuāli atbildīgi par regulas ievērošanu neatkarīgi no tā, vai tie piedalās šādās sistēmās (arī tad, ja sistēmu ir atzinusi Komisija). *CAHRA* saraksts, kas sagatavots un atjaunināts, pamatojoties uz ārēju ekspertu atzinumiem, ir noderīgs rīks, ko ekonomikas dalībnieki un dalībvalstu kompetentās iestādes regulāri izmanto. Komisijai būtu pastāvīgi jāapsver šā saraksta pamatā esošās metodikas konkrēti uzlabojumi. Pārskatīšanas laikā apstiprinājās citu instrumentu, piemēram, *EPRM* vai stratēģisko partnerību izejvielu jomā, pievienotā vērtība, kas papildina regulas centienus, iekļaujot starptautiskās sadarbības aspektu un turpinot sadarboties ar trešām partnervalstīm.

Visbeidzot, papildus regulā noteiktajiem jautājumiem pārskatīšanas laikā tika izskatīti jautājumi par regulas darbības jomu un ar to saistītie jautājumi, kas var ietekmēt regulas darbību un efektivitāti. Novērtēšana liecina, ka materiālu aptvērums (iespējama citu izrakteņu vai metālu un jo īpaši kobalta iekļaušana) vai riska tvēruma (iespējama papildu risku, piemēram, vidisko risku iekļaušana) paplašināšana lielā mērā jau izriet no citiem vēlāk pieņemtiem ES tiesību aktiem, jo īpaši *CSDDD* un Bateriju regulas. Tā kā vairākas šo neseno tiesību aktu prasības vēl nav stājušās spēkā, ir pāragri izdarīt galīgus secinājumus par to, kā tās mijiedarbosies ar regulu, kas galu galā būs atkarīgs no tā, kā šīs citas iniciatīvas tiks īstenotas. Tāpēc pašlaik nav iespējams secināt, ka būtu vajadzīgas izmaiņas regulā tās darbības uzlabošanai, vai pilnībā novērtēt, vai citi tiesību akti pietiekami sekmē regulas efektivitāti.

Nākotnes perspektīvas

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, šī pirmā pārskatīšana parāda, ka ES ir jāpastiprina iesaistes un izpratnes veicināšanas centieni saistībā ar regulu un tās mērķiem. Tas varētu ietvert centienu pastiprināšanu informācijas par regulu sniegšanai uz vietas, kā arī attiecīgajām galvenajām ieinteresētajām personām un atbalstu attiecīgajiem attīstības projektiem. ES delegācijas varētu būt galvenais sarunu partneris un veicinātājs, mijiedarbojoties ar vietējiem dalībniekiem.

Turklāt Komisija var sīkāk izpētīt, kā uzlabot konverģenci regulas izpildes panākšanā, ko veic dalībvalstu kompetentās iestādes. Lai gan Komisija jau strādā pie vairāku rīku izstrādes, piemēram, platformas muitas datu apmaiņai vai regulāras informācijas apmaiņas *3TG* ekspertu grupas sanāksmēs, pastāvīgi sniedzot skaidrojumus vai norādījumus un atvieglojot pārrobežu sadarbību starp dalībvalstu kompetentajām iestādēm, nolūkā risināt problēmas, kas saistītas ar izrakteņu atbildīgu sagādi un regulas prasību ievērošanu, šis darbs būtu jāturpina.

Svarīgi, ka šīs pirmās pārskatīšanas galvenā atziņa ir tāda, ka regulas ietekmi nevajadzētu novērtēt izolēti. Šī regula ir daļa no plašākas pasākumu ekosistēmas, kuras mērķis ir veicināt atbildīgu *3TG* sagādi, novēršot tās ieguldījumu konfliktos un smagos cilvēktiesību pārkāpumos. Šajā ziņā šī pārskatīšana atspoguļoja sākotnējās pozitīvās norises gan trešās valstīs, gan ES, jo īpaši liecības par pienācīgas pārbaudes plašāku ieviešanu un ESAO PP vadlīniju labāku izpratni, kā arī to plašāku īstenošanu un izplatīšanu. Šāda plašāka pienācīgās pārbaudes

izmantošana starptautiskā mērogā *3TG* nozarē un ārpus tās ir jāatbalsta un jāuzlabo. Līdztekus ES politikas efektīvas īstenošanas nodrošināšanai ES ir svarīga loma turpmāku starptautisku centienu atbalstīšanā, rādot piemēru un iesaistot visas attiecīgās ieinteresētās personas un trešās valstis, kā arī darbojoties starptautiskos forumos.